

Pamatnostādnes

EBA/GL/2018/06

2018. gada 31. oktobris

Pamatnostādnes

par ieņēmumus nenesošu un pārskatītu
riskā darījumu pārvaldību

1. Atbilstības un ziņošanas pienākumi

Pamatnostādņu statuss

1. Šis dokuments ietver pamatnostādnes, kas izdotas atbilstoši Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. pantam¹. Kompetentajām iestādēm un kredītiestādēm saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. panta 3. punktu jādara viss iespējamais, lai ievērotu šos ieteikumus.
2. Pamatnostādnēs izklāstīts EBI skatījums uz atbilstošām uzraudzības praksēm Eiropas finanšu uzraudzības sistēmā vai par to, kā konkrētajā jomā būtu jāpiemēro Savienības tiesību akti. Kompetentajām iestādēm, kuras minētas Regulas (ES) Nr. 1093/2010 4. panta 2. punktā un uz kurām attiecas šīs pamatnostādnes, tās būtu jāievēro, iekļaujot tās attiecīgi savā praksē (piemēram, veicot grozījumus savā tiesiskajā regulējumā vai uzraudzības procesos), tostarp gadījumos, ja šīs pamatnostādnes ir paredzētas galvenokārt kredītiestādēm.

Prasība sniegt ziņojumus

3. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. panta 3. punktu kompetentajām iestādēm līdz ([dd.mm.gggg.]) jāpaziņo EBI, vai tās ievēro vai paredz ievērot šīs pamatnostādnes, vai arī jānorāda to neievērošanas iemesli. Ja minētajā termiņā nebūs saņemts šāds paziņojums, EBI uzskatīs, ka kompetentās iestādes šos ieteikumus neievēro. Paziņojumi jāiesniedz, nosūtot EBI tīmekļa vietnē pieejamo veidlapu uz e-pasta adresi compliance@eba.europa.eu ar norādi "EBA/GL/201x/xx". Paziņojumi jānosūta personām, kas ir pilnvarotas kompetento iestāžu vārdā ziņot par atbilstību. Par jebkurām izmaiņām atbilstības statusā arī ir jāziņo EBI.
4. Paziņojumus publicēs EBI tīmekļa vietnē saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. panta 3. punktu.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regula (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/78/EK (OV L 331, 15.12.2010., 12. lpp.).

2. Priekšmets, darbības joma un definīcijas

Priekšmets

5. Šīs pamatnostādnes nosaka pareizu risku pārvaldības praksi kredītiestādēm, lai pārvaldītu ieņēmumus nenesošus riska darījumus (*NPE*), pārskatītus riska darījumus (*FBE*) un pārņemtos aktīvus.
6. Šīs pamatnostādnes kompetentajām iestādēm sniedz arī norādījumus par to, kā novērtēt kredītiestāžu riska pārvaldības praksi, politikas, procesus un procedūras ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu pārvaldībai kā daļu no uzraudzības pārbaudes un novērtējuma procesa (*SREP*).

Piemērošanas joma

7. Šīs pamatnostādnes saistībā ar Direktīvas 2013/36/ES² 74. pantu, saskaņā ar kuru iestādēm ir vajadzīga noturīga pārvaldības kārtība, kas ietver skaidru organizatorisko struktūru, kurā ir precīzi definēts, pārredzams un konsekvents atbildības sadalījums, efektīvi procesi esošo vai varbūtējo risku noteikšanai, pārvaldībai, pārraudzībai un ziņošanai par tiem un atbilstīgi kontroles mehānismi.
8. Kompetentajām iestādēm būtu jānodrošina, lai kredītiestādes šīs pamatnostādnes ievērotu individuāli, konsolidēti vai subkonsolidēti saskaņā ar Direktīvas 2013/36/ES 109. pantu.
9. Visas šo pamatnostādņu iedaļas attiecas uz visiem riska darījumiem, kas atbilst ieņēmumus nenesošu un pārskatītu riska darījumu definīcijām, kā noteikts Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014³ V pielikumā.
10. Iepriekš minēto Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumā ietverto ieņēmumus nenesošu un pārskatīto riska darījumu definīciju mērķiem tirdzniecības darījumos ietilpst riska darījumi tirdzniecības portfeli, kas noteikti Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. daļas 86. punktā.

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV L 176, 27.6.2013., 338. lpp.).

³ Komisijas 2014. gada 16. aprīļa Īstenošanas regula (ES) Nr. 680/2014, ar ko nosaka īstenošanas tehniskos standartus attiecībā uz iestāžu sniegtajiem uzraudzības pārskatiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 575/2013 (OV L 191, 28.6.2014., 1. lpp.).

11. Kredītiestādēm, kuru bruto INK īpatsvars ir vienāds vai lielāks par 5 % konsolidētā, subkonsolidētā vai individuālā līmeni, šo pamatnostādņu 4. un 5. iedaļa jāpiemēro attiecībā uz sabiedrībām, kuru INK īpatsvars pārsniedz noteikto robežvērtību.

12. Ja kredītiestādēm bruto INK īpatsvars ir mazāks par 5 %, bet ir liela ieņēmumus nenesošu riska darījumu daļa vai būtiska to summa kādā portfeli vai konkrēta ieņēmumus nenesošu riska darījumu koncentrācija kādos portfeļos ģeogrāfiskajā apgabalā, atsevišķā ekonomikas nozarē vai savstarpēji saistītu klientu grupā, kompetentās iestādes var pieprasīt kredītiestādēm piemērot 4. un 5. iedaļā minēto portfeļu līmeni.

13. Turklāt kompetentās iestādes var noteikt kredītiestādes, kas nav 11. punktā minētās kredītiestādes, kurām arī būtu jāpiemēro 4. un 5. iedaļa. Kompetentajām iestādēm būtu jāpieprasa, lai šīs iedaļas tiek piemērotas, ja atklāj pazīmes, kas liecina par aktīvu kvalitātes pasliktināšanos. Izvērtējot 4. un 5. iedaļas piemērojamību, kompetentajām iestādēm jāņem vērā šādi elementi un to mijiedarbība:

- a) palielinātas ieņēmumus nenesošu riska darījumu ieplūdes;
- b) augsts vai paaugstināts pārskatītu riska darījumu līmenis;
- c) augsts vai paaugstināts pārņemto aktīvu apjoms;
- d) zems seguma rādītājs;
- e) nav ievēroti agrīnās brīdināšanas rādītāji;
- f) paaugstināts Teksasas rādītājs (*Texas ratio*);
- g) izstrādes darbību kvalitāte un piemērotība.

14. Visām kredītiestādēm jāpiemēro 6.–9. iedaļa.

15. Kredītiestādēm būtu jāievēro šīs pamatnostādnes veidā, kas atbilstu to lielumam un iekšējai organizācijai, kā arī to darbības būtībai, apjomam un sarežģītībai; konkrēti, kredītiestādes var ievērot 4. un 5. iedaļu, ņemot vērā EBI pamatnostādņu par iekšējo pārvaldību I sadaļas 4. iedaļā noteiktos proporcionalitātes kritērijus⁴. Turklāt, ja *SREP* mērķiem kompetentās iestādes kredītiestādi klasificē kā *SREP* 3. vai 4. kategorijai atbilstošu (kā noteikts saskaņā ar EBI pamatnostādnes par kopējām procedūrām un metodoloģiju, ko izmanto *SREP*⁵), tad pamatnostādnes jāpiemēro proporcionālā veidā. Piemērojot šīs pamatnostādnes, proporcionalitātes princips jo īpaši attieksies uz vienkāršotām saistībām attiecībā uz darbības

⁴ Pamatnostādnes par iekšējo pārvaldību saskaņā ar Direktīvu 2013/36/ES (EBA/GL/2017/11).

⁵ Apraksts 2.1.1. sadaļā "Iestāžu iedalījums kategorijās" pamatnostādnes par kopējām procedūrām un metodoloģiju, ko izmanto uzraudzības pārskatīšanas un novērtēšanas procesā (*SREP*) (EBA/GL/2014/13).

un pārvaldības kārtību, kas paredzēta kredītiestāžu ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju atbalstam (5. iedaļa).

16. Proporcionalitāti attiecībā uz *SREP* 3. vai 4. kategorijas iestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas uzraudzības novērtējumu var panākt, saskaņojot novērtējumu ar *SREP* iesaistes modeli, kas nodrošina uz risku balstītu pieeju uzraudzībai un kurā ņemta vērā iestādes sistēmiskā nozīme.

Adresāti

17. Šīs pamatnostādnes ir adresētas Regulas (ES) Nr. 1093/2010 4. panta 2. punkta i) apakšpunktā minētajām kompetentajām iestādēm. Šīs pamatnostādnes ir arī adresētas Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. daļas 1. punktā minētajām kredītiestādēm.

Definīcijas

18. Ja nav norādīts citādi, Direktīvā 2013/36/ES, Regulā (ES) Nr. 575/2013⁶ un grozītajā un spēkā esošajā Komisijas Īstenošanas regulā (ES) No 680/2014 lietotajiem un definētajiem terminiem ir tāda pati nozīme arī šajās pamatnostādnēs.

19. Šajās pamatnostādnēs papildus un konkrēti tiek piemērotas turpmāk sniegtās definīcijas.

Trūkumu novēršanas periods	Kā noteikts Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikuma 2. daļas 231. punkta b) apakšpunktā
<i>EBITDA</i>	Peļņa pirms procentu maksājumiem, nodokļiem, nolietojuma un amortizācijas
Pārskatīšana	Pārskatīšanas pasākumi, kā minēts Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumā
Pārskatīti riska darījumi (<i>FBE</i>)	Riska darījumi, attiecībā uz kuriem tiek piemēroti pārskatīšanas pasākumi saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumu
Pārņemtie aktīvi	Aktīvi, kas iegūti, iegādājoties nodrošinājumu, un kas tiek atzīti bilancē. Pārņemtos aktīvus var iegūt, izmantojot tiesas procedūras, divpusēju vienošanos ar aizņēmēju vai citus nodrošinājuma nodošanas veidus, aizņēmējam to nododot kredītiestādei. Pārņemtie aktīvi var ietvert finanšu un nefinanšu aktīvus, un tajos būtu jāiekļauj viss iegūtais nodrošinājums neatkarīgi no grāmatvedības klasifikācijas
Nekustamais īpašums	Nekustamais īpašums, kā minēts Regulas (ES) Nr. 575/2013 208. pantā

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV L 176, 27.6.2013., 1. lpp.).

Likvidācijas izmaksas	Likvidācijas izmaksas ir definētas kā izejošās naudas plūsmas, kas radušās nodrošinājuma izpildes un pārdošanas procesā, un ietver: <ul style="list-style-type: none"> a) visas piemērojamās tiesāšanās izmaksas; b) pārdošanas izmaksas, nodokļus un citus izdevumus; c) visas papildu uzturēšanas izmaksas, kas kredītiestādei jāuzņemas saistībā ar nodrošinājuma pārņemšanu valdījumā un realizāciju; d) jebkādas ienākošās naudas plūsmas līdz likvidācijas dienai
Vadības struktūra	Kā definēts Direktīvas 2013/36/ES 3. panta 1. daļas 7. un 8. punktā
Kustamais īpašums	Fizisks īpašums, kas nav nekustamais īpašums, saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 210. pantu
Ieņēmumus nenesoši riska darījumi (NPE)	Riska darījumi, kas klasificēti kā ienākumus nenesoši, kā minēts Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumā
Ieņēmumus nenesoši kredīti (INK)	Aizdevumi un avansi, kā noteikts Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumā, kuri saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumu ir klasificēti kā ieņēmumus nenesoši
INK īpatsvars	Lai aprēķinātu INK īpatsvaru, INK un avansu bruto uzskaites vērtību daļa ar kopējo aizdevumu un avansu kopējo uzskaites vērtību saskaņā ar ieņēmumus nenesoša riska darījuma definīciju
Ieņēmumus nenesošu riska darījumu satvars	Ieņēmumus nenesošu riska darījumu riska pārvaldīšanas politika, procesi, kontrole un sistēmas
Portfelis	Riska darījumu grupa ar līdzīgiem kredītriska raksturlielumiem
Pārbaudes periods	Kā definēts Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumā
Risku, kurus iestāde vēlas uzņemt, satvars (RAF)	Vispārēja pieeja, kas ietver politiku, procesus, kontroli un sistēmas, ar kurām nosaka, paziņo un uzrauga riskus, ko iestāde vēlas uzņemt. Tas ietver paziņojumu par risku, ko iestāde vēlas uzņemt, riska ierobežojumus un par risku, ko iestāde vēlas uzņemt, satvara ieviešanas un uzraudzības pārraudzību atbildīgās personas uzdevumu un pienākumu izklāstu. Risku, ko iestāde vēlas uzņemt, satvarā būtu jāņem vērā kredītiestādes būtiskie riski, kā arī tās reputācija attiecībā pret noguldītājiem, ieguldītājiem un klientiem. Risku, ko iestādes vēlas uzņemt, satvaru saskaņo ar bankas stratēģiju
Teksasas rādītājs	Teksasas rādītājs: attiecība starp INK uzkrājumu un kredītiestādes pašu kapitālu. INK (bruto uzskaites vērtība) attiecībā pret pašu kapitālu un uzkrātais vērtības samazinājums

3. Īstenošana

Piemērošanas datums

20.Šis pamatnostādnes piemēro no 2019. gada 30. jūnija.

21.Šis pamatnostādnes piemērojot pirmoreiz, kredītiestādēm būtu jāaprēķina INK īpatsvars, par atsaucē datumu izmantojot 2018. gada 31. decembri.

4. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija

22.Šajā iedaļā izklāstīti galvenie elementi ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas izstrādei un īstenošanai. Kredītiestādēm vajadzētu izveidot piemērotu satvaru ieņēmumus nenesošu riska darījumu identificēšanai, noteikšanai, pārvaldībai, uzraudzībai un mazināšanai, tostarp izmantojot izstrādes darbības.

23.Izstrādājot un īstenojot ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas, kredītiestādēm būtu jāņem vērā attiecīgie patērētāju aizsardzības apsvērumi un prasības, kā arī jānodrošina taisnīga attieksme pret patērētājiem.

4.1 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas izstrāde

24.Kredītiestādēm būtu jāizstrādā ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija, lai reālā, bet pietiekami vērienīgā laika posmā mērķtiecīgi noteiktu ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanu (ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanas mērķi). Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā būtu jānosaka kredītiestādes pieeja un mērķi attiecībā uz efektīvu pārvaldību, lai panāktu maksimālu atgūšanu un, visbeidzot, ieņēmumus nenesošu riska darījumu uzkrājumu samazinājumu skaidrā, ticamā un realizējamā veidā attiecībā uz katru attiecīgo portfeli. Izstrādājot un ieviešot ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju ar privātpersonu portfeliem, kredītiestādēm jāņem vērā patērētāju aizsardzības noteikumi, tostarp Direktīva 2014/17/ES⁷, Direktīva 2008/48/EK⁸ un EBI pamatnostādnes par kavētiem parādiem un piespiedu atsavināšanu⁹.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 4. februāra Direktīva 2014/17/ES par patērētāju kredītligumiem saistībā ar mājokļa nekustamo īpašumu un ar ko groza Direktīvas 2008/48/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV L 60, 28.2.2014., 34. lpp.).

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītligumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK (OV L 133, 22.5.2008., 66. lpp.).

⁹ Pamatnostādnes par kavētiem parādiem un piespiedu atsavināšanu (EBA/GL/2015/12).

25. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas izstrādes un īstenošanas pamatā vajadzētu būt šādiem posmiem:

- a) darbības vides un ārējo apstākļu novērtējums (skatīt 4.2. iedaļu);
- b) ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas izstrāde īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa laika periodā (skatīt 4.3. iedaļu);
- c) darbības plāna īstenošana (skatīt 4.4. iedaļu);
- d) ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas pilnīga integrācija kredītiestādes pārvaldības procesos, ietverot regulāru pārskatīšanu un neatkarīgu uzraudzību (skatīt 4.5. iedaļu).

26. Kad kredītiestādes izstrādā ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju, tām būtu jāņem vērā politika, kuras mērķis ir nodrošināt taisnīgu attieksmi pret aizņēmējiem.

4.2 Darbības vides novērtēšana

27. Kā pirmā posma uzdevums piemērotas ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas izstrādē un īstenošanā kredītiestādēm būtu jāveic šādu elementu novērtējums:

- a) iekšējās spējas ieņēmumus nenesošu riska darījumu efektīvai pārvaldībai un mazināšanai;
- b) ārējie apstākļi un darbības vide;
- c) ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas ietekme uz kapitālu.

4.2.1 Iekšējās spējas/pašnovērtējums

28. Kredītiestādēm jāveic visaptverošs pašnovērtējums, lai novērtētu faktisko situāciju un noteiktu pasākumus, kas jāveic iestādē, lai novērstu trūkumus to iekšējās spējas pārvaldīt ieņēmumus nenesošus riska darījumus.

29. Iestādēm būtu pilnībā jāapzinās un jānovērtē šādi aspekti:

- a) Ieņēmumus nenesošu riska darījumu nozīmīgums un izraisītājfaktori:
 - i. ieņēmumus nenesošu riska darījumu portfeļu lielums un attīstība atbilstošā detalizācijas pakāpē, kam vajadzīga atbilstoša riska darījumu grupēšana, kā norādīts 5.2.3. iedaļā;
 - ii. attiecīgā gadījumā ieņēmumus nenesošu riska darījumu ieplūdes un aizplūdes izraisītājfaktori attiecībā uz portfeli;
 - iii. citas iespējamās korelācijas un cēloņsakarības.
- b) Kredītiestādes pagātnē veikto ieņēmumus nenesošu riska darījumu darbību rezultāti:

- i. īstenoto darbību, tostarp pārskatīšanas darbību, veidi un būtība;
 - ii. šo darbību efektivitāte un saistītie izraisītājfaktori.
- c) To operatīvās spējas (procesi, rīki, datu kvalitāte, IT/automatizācija, personāls / speciālās zināšanas, lēmumu pieņemšana, iekšējā politika un jebkura cita svarīga joma attiecībā uz stratēģijas īstenošanu) saistībā ar procesā ietvertajiem dažādajiem posmiem, cita starpā:
- i. agrīna ieņēmumus nenesošu riska darījumu identifikācija;
 - ii. pārskatīšanas darbības;
 - iii. vērtības samazinājumi un norakstījumi;
 - iv. nodrošinājuma novērtēšana;
 - v. atgūšana, tiesvedība un piespiedu atsavināšana;
 - vi. attiecīgā gadījumā pārņemto aktīvu pārvaldīšana;
 - vii. ieņēmumus nenesošu riska darījumu ziņošana un uzraudzība un ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes risinājumu efektivitāte.

30. Kredītiestādēm katru gadu jāveic visaptverošs pašnovērtējums, kas aptver vismaz 29. punktā uzskaitītos posteņus, lai noteiktu stiprās puses, būtiskus trūkumus un jomas uzlabojumiem, kas vajadzīgi ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanas mērķu sasniegšanai.

31. Kredītiestādēm jāziņo iestādes vadības struktūrai un kompetentajai iestādei par visaptverošā pašnovērtējuma rezultātiem.

32. Kredītiestādēm jāapsver iespēja periodiski lūgt ekspertu viedokli no iestādes riska pārvaldības un kontroles funkcijām vai no ārējiem avotiem par savām operatīvajām spējām pārvaldīt ieņēmumus nenesošus riska darījumus.

4.2.2 Ārējie apstākļi un darbības vide

33. Kredītiestādēm būtu jānovērtē un jāapsver pašreizējie un iespējamie nākotnes ārējie darbības apstākļi un vide, izstrādājot ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju un saistītos ieņēmumus nenesošu riska darījumu mazināšanas mērķus. Nosakot ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju, kredītiestādēm būtu jāņem vērā šādu ārējo faktoru saraksts:

- a) makroekonomiskie apstākļi, ietverot nekustamā īpašuma tirgus vai citu attiecīgo nozaru dinamiku, ņemot vērā nozaru koncentrāciju ieņēmumus nenesošo riska darījumu portfeli;
- b) tirgus gaidas attiecībā uz pieņemamiem ieņēmumus nenesošu riska darījumu līmeņiem un segumu, cita starpā reitinga aģentūru un tirgus analītiķu viedokļi un pieejamie pētījumi, pienācīgi ņemot vērā arī aizņēmēju intereses;

- c) ieņēmumus nenesošu riska darījumu ieguldītāju pieprasījums, ietverot vietējo un starptautisko ieņēmumus nenesošu riska darījumu tirgu tendences un dinamiku portfeļu pārdošanai;
- d) ieņēmumus nenesošu riska darījumu apkalpošanas nozares gatavība un specializētu apkalpošanas sniedzēju pieejamība un nodrošinājums;
- e) regulatīvais, juridiskais un tiesiskais satvars. Kredītiestādēm būtu labi jāizprot tiesvedība, kas saistīta ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādi attiecībā uz dažādu veidu aktīviem un dažādām jurisdikcijām. Jo īpaši kredītiestādēm būtu jānovērtē šādas tiesvedības vidējais ilgums, vidējie finanšu rezultāti, dažādu riska darījumu veidu klasifikācija un to ietekme uz iznākumu, nodrošinājuma un garantiju veidu un klasifikācijas ietekme uz rezultātiem, patērētāju aizsardzības jautājumu ietekme uz juridiskiem lēmumiem un vidējās kopējās izmaksas, kas saistītas ar tiesvedību. Nosakot ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju, kredītiestādēm būtu jāapsver arī tiesību aktu noteikumi, kuru mērķis ir aizsargāt patērētājus, jo īpaši attiecībā uz mājokļu hipotekārajiem riska darījumiem;
- f) valsts nodokļu regulējuma ietekme uz vērtības samazinājumu un ieņēmumus nenesošu riska darījumu norakstījumu.

4.2.3 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas ietekme uz kapitālu

34. Kredītiestādēm jāspēj aprēķināt detalizētu plānotās stratēģijas ietekmes novērtējumu, no kapitāla, riska darījuma apjoma, peļņas vai zaudējumu aprēķina un vērtības samazinājuma perspektīvām attiecībā uz katru samazināšanas izraisītājfaktoru, un tām būtu jānovērtē, vai banka ir noteikusi stratēģisku procesu, lai atrisinātu visas nepilnības saskaņā ar dažādiem ekonomiskajiem scenārijiem. Novērtēšanas kritēriji, pamatā esošie pieņēmumi un ietekme ir jānosaka ar risku, ko iestāde vēlas uzņemt, satvaru, kā arī ar iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesu (ICAAP)¹⁰.

35. Kapitāla plānošanā kredītiestādēm jāietver piemērotas darbības, lai nodrošinātu, ka pieejamā kapitāla līmenis ļauj bilancē ilgtspējīgi samazināt ieņēmumus nenesošus riska darījumus.

4.3 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas izstrāde

36. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā jāiekļauj vismaz minimāli, ar noteiktu termiņu kvantitatīvie ieņēmumus nenesošu riska darījumu mērķi un pārņemto aktīvu mērķi, vajadzības gadījumā kopā ar atbilstošu visaptverošu darbības plānu. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas izstrādei jābūt balstītai uz pašnovērtējuma procesu un stratēģisko iespēju ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas īstenošanai analīzi. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija un darbības plāns jānosaka un jāapstiprina vadības struktūrai, un tas jāpārskata vismaz reizi gadā.

¹⁰ Skatīt pamatnostādnes par SREP vajadzībām vācama ICAAP un ILAAP informāciju (EBA/GL/2016/10).

4.3.1 Stratēģijas īstenošanas iespējas

37. Lai sasniegtu savus mērķus īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā, kredītiestādēm būtu jāapsver stratēģiju un iespēju kombināciju ietveršana ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā. Lai veiksmīgi īstenotu ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju, kredītiestādēm būtu jāapsver vismaz šādas savstarpēji neizslēdzošas īstenošanas iespējas attiecībā uz dažādiem portfeliem un dažādos apstākļos:

- a) Turēšanas/pārskatīšanas stratēģija: piemērota izstrādes stratēģija un pārskatīšanas iespējas. Turēšanas stratēģijas iespēja ir cieši saistīta ar kredītiestādes darbības modeli, pārskatīšanas un aizņēmēju novērtēšanas ekspertīzi, operatīvo ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldības spēju, ārpalpojumu sniegšanu apkalpošanas jomā un norakstīšanas politiku.
- b) Aktīva portfeļa samazināšana: pārdošana, vērtspapīrošana vai — ieņēmumus nenesošu riska darījumu gadījumā, kas tiek uzskatīti par neatgūstamiem, — norakstīšana. Šī iespēja ir cieši saistīta ar vērtības samazinājumu pietiekamību, nodrošinājuma novērtējumu, riska darījumu datu kvalitāti un ieguldītāju pieprasījumu pēc ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem.
- c) Riska darījuma vai nodrošinājuma veida maiņa, tostarp piespiedu atsavināšana, parādsaistību pārvēršana pašu kapitālā, parādu nomaiņa ar aktīviem vai nodrošinājuma aizvietošana.
- d) Juridiskās iespējas: tostarp maksātnespējas procedūras vai ārpusstiesas risinājumi.

38. Kredītiestādēm būtu jānosaka vidējā termiņa un ilgtermiņa stratēģijas iespējas ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanai, kas, iespējams, nav sasniedzama nekavējoties, piemēram, nepietiekama tūlītēja ieguldītāju pieprasījuma pēc ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem, kas vidējā termiņā vai ilgtermiņā var mainīties. Tādēļ darbības plānā var būt nepieciešams paredzēt šādas izmaiņas un gatavoties tām, piemēram, uzlabojot ieņēmumus nenesošu riska darījumu datu kvalitāti, lai sagatavotos ieguldījumu darījumiem nākotnē.

39. Ja kredītiestāde secina, ka neviena no iepriekš minētajām iespējām attiecībā uz atsevišķiem portfeliem vai atsevišķiem riska darījumiem neradīs pietiekamu ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazinājumu ne vidējā termiņā, ne ilgtermiņā, tas skaidri jānorāda pieejā savlaicīgam vērtības samazinājumam un norakstīšanai.

40. Kredītiestādēm, kuras plāno iesaistīties sarežģītos procesos, piemēram, ieņēmumus nenesošu riska darījumu riska nodošanas un vērtspapīrošanas darījumos, būtu jāveic koncentrēta riska analīze un jāievieš piemēroti riska kontroles procesi¹¹.

4.3.2 Mērķi

41. Pirms īstermiņa un vidēja termiņa mērķu noteikšanas procesa uzsākšanas kredītiestādēm būtu jāizveido viedoklis par saprātīgiem ilgtermiņa ieņēmumus nenesošu riska darījumu līmeņiem

¹¹ Kā prasīts attiecībā uz vērtspapīrošanu saskaņā ar Direktīvas 2013/36/ES 82. panta 1. punktu.

gan portfeļu līmeni, gan kopumā. Kredītiestādēm būtu jāņem vērā vēsturiskie vai starptautiskie etaloni, lai noteiktu saprātīgus ilgtermiņa ieņēmumus nenesošu riska darījumu līmeņus.

42. Kredītiestādēm būtu jāietver vismaz skaidri definēti reāli, bet vērienīgi kvantitatīvie mērķi savā ieņēmumus nenesošo riska darījumu stratēģijā, tostarp attiecībā uz pārņemtiem aktīviem, ja nepieciešams. Šiem mērķiem vismaz vidējā termiņā būtu jāveicina konkrēts ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazinājums, panākot to bruto un neto vērtības samazināšanos. Lai gan gaidām attiecībā uz izmaiņām makroekonomiskajos apstākļos, ja tās pamatojas uz stabilām ārējām prognozēm, var būt nozīme mērķa līmeņu noteikšanā, tām nevajadzētu būt vienīgajam ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanas mērķu izraisītājfaktoram.

43. Kredītiestādēm būtu jānosaka mērķi šādā dalījumā:

- a) pa laika posmiem (īstermiņa (indikatīvi — viens gads), vidēja termiņa (indikatīvi — trīs gadi) un, iespējams, ilgtermiņa);
- b) pa galvenajiem portfeļiem (piemēram, hipotekārie kredīti privātpersonām, patēriņa kredīti privātpersonām, darījumi ar privātpersonām, maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), korporatīvie darījumi, lieli korporatīvie darījumi, darījumi ar komerciālu nekustamo īpašumu);
- c) pa īstenošanas iespējām (piemēram, naudas līdzekļu atgūšana ar turēšanas stratēģiju, nodrošinājuma paņemšana atpakaļ valdījumā, atgūšana tiesvedības ceļā, ieņēmumi no ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārdošanas vai norakstīšanas).

44. Kredītiestādēm ieņēmumus nenesošu riska darījumu mērķiem būtu jāietver vismaz plānotais absolūtais vai relatīvais ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazinājums, panākot to bruto un neto vērtības samazināšanos ne tikai kopumā, bet arī attiecībā uz galvenajiem ieņēmumus nenesošu riska darījumu portfeļiem. Ja pārņemtie aktīvi ir būtiski, būtu jānosaka pārņemto aktīvu stratēģija vai ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā jāiekļauj vismaz pārņemto aktīvu samazināšanas mērķi.

45. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu mērķi ir jānosaka ar sīkāk detalizētiem darbības mērķiem. Citus uzraudzības rādītājus var īstenot kā papildu mērķus, ja tiek uzskatīts par vajadzīgu.

4.3.3 Darbības plāns

46. Kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija jāatbalsta ar darbības plānu, ko jānosaka, jāapstiprina un jāpārskata vadības struktūrai. Darbības plānā skaidri jānosaka, kā kredītiestāde operatīvi īsteno savu ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju vismaz laikposmā no viena līdz trīs gadiem (atkarībā no vajadzīgā operatīvā pasākuma veida).

47. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu darbības plānā jāietver vismaz:

- a) skaidri noteikti termiņi un mērķi;

- b) darbības, kas jāveic attiecībā uz konkrēto portfeli;
- c) pārvaldības pasākumi un struktūras, tostarp pienākumi un ziņošanas mehānismi attiecībā uz darbībām un rezultātiem;
- d) kvalitātes standarti, lai nodrošinātu sekmīgus rezultātus;
- e) prasības attiecībā uz personālu un resursiem;
- f) vajadzīgā tehniskā infrastruktūra un uzlabošanas plāns;
- g) sīki detalizētas un konsolidētas budžeta prasības ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas īstenošanai;
- h) plāni komunikācijai ar iekšējām un ārējām ieinteresētajām personām (piemēram, attiecībā uz pārdošanu, apkalpošanu, efektivitātes iniciatīvām).

48. Darbības plānā īpaša uzmanība jāpievērš iekšējiem faktoriem, kas varētu radīt šķēršļus ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas veiksmīgai īstenošanai.

4.4 Darbības plāna īstenošana

49. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas darbības plāna īstenošanai jābalstās uz piemērotu politiku un procedūrām, skaidri noteiktām īpašumtiesībām un atbilstīgām pārvaldības struktūrām, tostarp eskalācijas procedūrām, un darbības plānā jāiekļauj plaša mēroga pārmaiņu pārvaldības pasākumi, lai integrētu ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes satvaru kā pamatelementu korporatīvajā kultūrā.

50. Kredītiestādēm savlaicīgi jāinformē vadības struktūra un kompetentā iestāde par būtiskām novirzēm no plāna, paredzot ieviest attiecīgas korekcijas darbības.

4.5 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas integrēšana

51. Tā kā ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas ieviešana un īstenošana aptvers daudz un dažādas jomas kredītiestādē un būs atkarīga no tām, tā jāiekļauj visu organizācijas līmeņu procesos, tostarp stratēģiskajos un operatīvajos, ietverot riska komiteju, kā noteikts Direktīvas 2013/36/ES 76. panta 3. punktā.

52. Kredītiestādēm visiem attiecīgajiem darbiniekiem jāuzsver ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas galvenie elementi saskaņā ar pieeju, kas pieņemta iestādes vispārējai stratēģijai un jo īpaši riska stratēģijai, kā noteikts Direktīvas 2013/36/ES 76. pantā. Tas ir īpaši svarīgi, ja ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas īstenošana ietver plašas izmaiņas uzņēmējdarbības procedūrās.

53. Kredītiestādēm skaidri jānosaka un jādokumentē ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas un darbības plāna īstenošanas uzdevumi, pienākumi un formālā ziņošanas kārtība.
54. Personālam un vadībai, kas iesaistīti ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes pasākumos, jānodrošina skaidri noteikti individuāli (vai komandas) mērķi un stimuli, lai sasniegtu mērķus, kas ietverti ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā un darbības plānā. Attiecīgajā atbildības politikā, karjeras attīstības mērķos un darbības pārraudzības satvarā jāņem vērā ieņēmumus nenesošu riska darījumu mērķi, lai nodrošinātu personāla un vadības pilnīgu iesaistīšanos ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanā, kā arī jāņem vērā taisnīga attieksme pret patērētājiem. Aizdevumu izsniegšanas / uzņēmējdarbības vienību darbinieku un vadītāju stimulēšanas shēmā jāņem vērā arī izstrādes rezultāti un kredītiestādes riska darījumu kvalitāte, lai novērstu pārmērīga riska uzņemšanos. Attiecībā uz riska darījumiem ar privātpersonām vai MVU šī atbildības politika jāizstrādā saskaņā ar EBI pamatnostādnēm par atalgojuma politiku un praksi saistībā ar banku mazumtirdzniecības produktu pārdošanu un pakalpojumu sniegšanu¹².
55. Visiem attiecīgajiem ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas elementiem jābūt pilnībā saskaņotiem ar uzņēmējdarbības plānu un budžetu, tostarp ietverot visus ar darbības plāna īstenošanu saistītos izdevumus, kā arī iespējamus zaudējumus, ko radītu ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes darbības.
56. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija būtu pilnībā jāiekļauj riska pārvaldības satvarā. Šajā sakarā īpaša uzmanība jāpievērš:
- ICAAP*¹³: visām ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas sastāvdaļām jābūt pilnībā saskaņotām un integrētām *ICAAP*. Kredītiestādēm jā sagatavo ieņēmumus nenesošu riska darījumu attīstības kvantitatīvie un kvalitatīvie novērtējumi parastos un stresa apstākļos, ietverot ietekmi uz kapitāla plānošanu.
 - Risku, ko iestāde vēlas uzņemt, satvars (*RAF*)¹⁴: risku, ko iestāde vēlas uzņemt, satvars un ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas ir cieši saistīti. Šajā sakarā ir skaidri jānosaka risku, ko iestāde vēlas uzņemt, satvaru raksturlielumi un limiti, ko apstiprinājusi vadības struktūra un kuri ir saskaņoti ar galvenajiem elementiem un mērķiem, kas veido ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju.

¹² Pamatnostādnes par atalgojuma politiku un praksi saistībā ar banku mazumtirdzniecības produktu pārdošanu un pakalpojumu sniegšanu (EBA/GL/2016/06).

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību (OV L 176, 27.6.2013., 338. lpp.).

¹⁴ Kā aprakstīts Finanšu stabilitātes padomes dokumentā "Principles for an effective risk appetite framework" ("Efektīva risku, ko iestāde vēlas uzņemt, satvara principi").

- c) Atveseļošanas plāns¹⁵: ja ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu saistītie rādītāju līmeņi un darbības ietilpst atjaunošanas plānā, kredītiestādēm jānodrošina, ka tie atbilst ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas mērķiem un darbības plānam.

57. Kredītiestādēm jānodrošina augsta līmeņa uzraudzība un pārraudzība, ko veic riska pārvaldības funkcijas attiecībā uz ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas un darbības plāna izstrādi un īstenošanu.

5. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldība un darbības

58. Lai kredītiestādes varētu efektīvi un ilgtspējīgi risināt savus ieņēmumus nenesošu riska darījumu jautājumus, būtu jāizveido piemērota pārvaldības struktūra un jāizstrādā darbības plāns.

59. Šajā iedaļā ir izklāstīti galvenie pārvaldības un darbības elementi saistībā ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes satvaru, aptverot ar vadību un lēmumu pieņemšanu saistītos aspektus, ieņēmumus nenesošu riska darījumu darbības modeļi, iekšējās kontroles satvaru un ieņēmumus nenesošu riska darījumu uzraudzības procesus.

60. Īstenojot savu ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldību un darbības, kredītiestādēm jāņem vērā attiecīgie patērētāju aizsardzības apsvērumi un prasības un jānodrošina taisnīga attieksme pret patērētājiem.

5.1 Vadība un lēmumu pieņemšana

61. Kredītiestādes visaptverošajai stratēģijai un tās īstenošanai jāietver ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija un darbības plāns, kas tādējādi jānosaka, jāapstiprina un jāpārskata vadības struktūrai. Jo īpaši, vadības struktūrai:

- a) katru gadu jāapstiprina un regulāri jāpārskata ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija un darbības plāns saskaņā ar vispārējo riska stratēģiju;
- b) jāuzrauga ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas īstenošana;

¹⁵ Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīvā 2014/59/ES, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atveseļošanas un neregulējuma režīmu un groza Padomes Direktīvu 82/891/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/ES, 2012/30/ES un 2013/36/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 648/2012 (OV L 173, 12.6.2014., 190. lpp.).

- c) jādefinē kvantitatīvi un kvalitatīvi vadības mērķi un stimuli ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes darbībām;
- d) ik ceturksni jāpārtrauga progress, salīdzinot ar mērķiem, kas noteikti ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā un darbības plānā;
- e) jānosaka atbilstoši apstiprināšanas procesi ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes lēmumiem (attiecībā uz lieliem ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem tiem jāietver vadības struktūras apstiprinājums);
- f) jāapstiprina ar ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem saistīta politika (tostarp politika, kas uzskaitīta 4. pielikumā) un procesi, tie jāpārskata vismaz reizi gadā un jāveic nepieciešamie grozījumi, nodrošinot, ka personāls pilnībā izprot politiku un procesus;
- g) jānodrošina pietiekama iekšējā kontrole attiecībā uz ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldības procesiem, īpašu uzmanību pievēršot darbībām, kas saistītas ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu klasifikāciju, vērtības samazināšanos, norakstīšanu, nodrošinājuma novērtēšanu un pārskatīšanas risinājumu ilgtspēju;
- h) jābūt pietiekamām zināšanām, pieredzei un zinātībai par ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldību.

62. Vadības struktūrai un augstākā līmeņa vadībai jāvelta daļa savas kapacitātes un pietiekami daudz laika ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādi saistītiem jautājumiem saskaņā ar Direktīvas 2013/36/ES 76. pantu proporcionāli riskiem, kas saistīti ar ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem kredītiestādē. Kredītiestādēm jāizveido un jādokumentē skaidri noteiktas, efektīvas un konsekventas lēmumu pieņemšanas procedūras, paredzot atbilstošu jebkurā laikā īstenojamu otrās līnijas aizsardzības pasākumu iesaistīšanas iespēju.

5.2 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu darbības modelis

5.2.1 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes vienības

63. Lai pietiekamā apjomā mazinātu jebkādu interešu konfliktu iespējamību ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldībā, kā arī lai pilnībā izmantotu zinātību par ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem visā organizācijā, kredītiestādēm jāizveido īpašas ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes vienības (ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV), kas nebūtu atkarīgas no aizdevumu izsniegšanas darbībām. Šādai pienākumu atdalīšanai jāietver ne tikai darbības attiecību jomā ar klientiem (piemēram, sarunas ar klientiem par pārskatīšanas risinājumiem), bet arī lēmumu pieņemšanas process. Šajā sakarā kredītiestādēm jāapsver īpašu lēmumu pieņemšanas struktūru ieviešana, kas būtu saistītas ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādi (piemēram, ieņēmumus nenesošu riska darījumu komiteja).

64. Ja nav novēršama pārklāšanās starp lēmumu pieņemšanas struktūrām, aizdevumu izsniegšanas procesā iesaistītajiem vadītājiem vai ekspertiem, ar institucionālo sistēmu un iekšējo kontroli jānodrošina, lai visi iespējamie interešu konflikti ir pietiekami mazināti.
65. Kredītiestādēm jānodrošina regulāra informācijas apmaiņa starp aizdevumu izsniegšanas vienībām un ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV.
66. Izstrādājot atbilstošu ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV struktūru, kredītiestādēm jāņem vērā savu galveno ieņēmumus nenesošo riska darījumu portfeļu īpatnības, tostarp riska darījuma veids (darījumi ar privātpersonām, MVU, korporatīvie darījumi) un nodrošinājuma veids.
67. Kredītiestādēm jāapsver iespēja ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV izstrādāt automatiskus procesus homogēniem ar privātpersonām veiktu ieņēmumus nenesošu riska darījumu portfeļiem. Attiecībā uz uzņēmumiem izsniegtu ieņēmumus nenesošu riska darījumu portfeļiem vajadzības gadījumā un atkarībā no ieņēmumus nenesošu riska darījumu nozaru koncentrācijas, kredītiestādēm ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV personālam jāapsver attiecību pārvaldības pieeja ar nozaru specializāciju. Attiecībā uz individuālajiem komersantiem un mikrouzņēmumiem jāņem vērā automatizēto elementu kombinācija un attiecību pārvaldības pieeja.
68. Mazākām un mazāk sarežģītām kredītiestādēm (piemēram, tām, kas ir klasificētas kā atbilstošas *SREP* 3. vai 4. kategorijai), var tikt ieviestas īpašas izstrādes funkcijas, kas būtu proporcionālas to lielumam, būtībai, sarežģītībai un riska profilam. Kredītiestādēm jānodrošina, lai šādu funkciju plānošana novērstu un izskaustu interešu konfliktus ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldībā.
69. Proporcionalitātes mērķiem mazākas un mazāk sarežģītas kredītiestādes (piemēram, tās, kuras ir klasificētas kā atbilstošas *SREP* 3. vai 4. kategorijai) kā alternatīvu īpašu lēmumu pieņemšanas struktūru izveidei, kas saistītas ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādi, var izvēlēties risināt nepieciešamās prasības jau esošajās kredīta vai riska komitejās, ja šādā veidā interešu konflikti tiek mazināti pietiekamā apjomā.

5.2.2 Saskaņošana ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu dzīves ciklu

70. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV jāizveido, lai nodrošinātu, ka ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes darbības un aizņēmēja saistības tiek pielāgotas ieņēmumus nenesošu riska darījumu dzīves cikla posmiem¹⁶. Kredītiestādēm jāizveido dažādas ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV dažādiem ieņēmumus nenesošu riska darījumu dzīves cikla posmiem, kā arī vajadzības gadījumā — dažādiem portfeļiem. Jāpievērš pienācīga uzmanība visiem piemērojamiem izstrādes posmiem, un tajos jānodrošina pietiekams specializētais personāls.

¹⁶ Tas ietver arī aktīvus, kas nav klasificēti kā ieņēmumus nenesoši riska darījumi, piemēram, agrīnie parādi, neveikti riska darījumi un pārņemtie aktīvi, kuriem ir būtiska nozīme ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes procesā.

71. Kredītiestādēm būtu jāņem vērā ieņēmumus nenesošu riska darījumu dzīves cikla posmi, ņemot vērā arī produktu specifiku un parādu būtību:

- a) Agrīnie parādi (līdz 90 dienām kavēts termiņš)¹⁷: šajā posmā galvenā uzmanība jāpievērš sākotnējai aizņēmēja iesaistei ātrākas atgūšanas nolūkā, un jāvāc informācija, lai varētu precīzi novērtēt aizņēmēja apstākļus (piemēram, finanšu stāvoklis, aizdevuma dokumentācijas statuss, nodrošinājuma statuss, sadarbības līmenis utt.). Vispiemērotāko izstrādes stratēģiju galu galā nosaka riska darījuma veids un nodrošinājums, kas var ietvert īstermiņa pārskatīšanas pasākumus, kuri vajadzības gadījumā (arī šajā sākotnējā periodā, ja tas ir nepieciešams) jāpiemēro, lai stabilizētu aizņēmēja finansiālo stāvokli pirms atbilstošas izstrādes stratēģijas izveidošanas. Turklāt kredītiestādei attiecīgā gadījumā jācenšas uzlabot savu pozīciju, vienlaikus ņemot vērā patērētāju tiesības un intereses (piemēram, parakstot jaunus aizdevuma dokumentus, pilnveidojot nodrošinājumu, samazinot naudas līdzekļu noplūdi, noformējot papildu nodrošinājumu, ja tāds pieejams). Īpašai parādu pārvaldības politikai jāietver norādījumi par vispārējām ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes procedūrām un pienākumiem, tostarp par nodošanas izraisītājiem.
- b) Kavētie parādi/pārskatīšana: kredītiestādēm šajā posmā jāīsteno un jāformulē kārtība pārskatīšanas pasākumiem ar aizņēmējiem. Pārskatīšanas pasākumi jāveic tikai tad, ja kredītiestāde ir pārliecināta, ka aizņēmējs var atļauties veikt atmaksu. Apsverot, vai pārstrukturēšanas iespēja ir ilgtspējīga, kredītiestādēm jāņem vērā Direktīvas 2014/17/ES¹⁸ 28. pants un citi noteikumi, kuru mērķis ir aizsargāt patērētājus, ciktāl tie piemērojami. Pārskatīšanas kārtība jāuzrauga vismaz vienu gadu saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) Nr. 680/2014, ņemot vērā paaugstināto risku, līdz ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV tiek atbrīvotas no šīs uzraudzības, ja vairs netiek konstatēti nekādi turpmāku ieņēmumus nenesošu riska darījumu izraisītāji.
- c) Likvidācija / parādu atgūšana / lietas tiesā / piespiedu atsavināšana: ja nav atrasts ilgtspējīgs pārskatīšanas risinājums aizņēmēja finansiālo apstākļu vai sadarbības līmeņa dēļ, kredītiestādēm jāveic izmaksu un ieguvumu analīze par dažādām likvidācijas iespējām, ietverot tiesvedību un ārpusstiesas procedūras, ņemot vērā arī aizņēmēja intereses. Pamatojoties uz šo analīzi, kredītiestādēm steidzami jāīsteno izvēlēta likvidācijas iespēja, ko atbalsta juridiskās un uzņēmējdarbības likvidācijas zinātība. Kredītiestādēm, kuras plaši izmanto ārējos ekspertus, jānodrošina, ka tiek izveidoti pietiekami iekšējās kontroles mehānismi, lai nodrošinātu efektīvu un lietderīgu likvidācijas procesu. Šajā ziņā īpaša uzmanība jāpievērš ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem, kas tā bijuši klasificēti ilgstoši. Īpašā parādu atguves politikā jāietver norādījumi par likvidācijas procedūrām.

¹⁷ Maz ticams, ka riska darījumu apmaksu varētu būt daļa no agrīniem parādiem vai ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV, atkarībā no to sarežģītības pakāpes.

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 4. februāra Direktīva 2014/17/ES par patērētāju kredītlīgumiem saistībā ar mājokļa nekustamo īpašumu un ar ko groza Direktīvas 2008/48/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV L 60, 28.2.2014., 34. lpp.).

72. Pārņemto aktīvu (vai citu aktīvu, kas izriet no ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem) pārvaldīšana: nodrošinājuma atgūšana parasti sākas pēc tam, kad kredītiestādes centieni iekasēt atlikušās summas nav īstenojušies. Kredītiestādei jāizstrādā politika, kurā tiktu aprakstīts atgūšanas process attiecībā uz pārņemtiem aktīviem, īpaši ietverot atsavināšanas posmus, nodrošinājuma novērtējumu un dažādu nodrošinājuma veidu realizāciju, izmantojot piemērotus līdzekļus.

5.2.3 Riska darījumu grupēšana

73. EBI pamatnostādnēs par kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti¹⁹ ir aprakstīta kredītiestāžu politika riska darījumu grupēšanā ar līdzīgiem kredītriska parametriem. Jāizveido viendabīgi portfeļi, lai īpaši pielāgotu režīmu ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem. Kredītiestādēm jāapsver iespēja izstrādāt katram portfelim pielāgotus procesus, izmantojot īpašu ekspertu grupu kas uzņemtos īpašumtiesības pār katru no šiem procesiem. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu portfeļi jāanalizē ar augstu detalizācijas pakāpi, rezultātā iegūstot skaidri definētus aizņēmēju apakšportfeļus. Šo analīzi veikšanai kredītiestādēm jāizstrādā atbilstošas pārvaldības informācijas sistēmas un jānodrošina pietiekami augsta datu kvalitāte.

74. Iespējamo atlases kritēriju saraksts privātpersonu ieņēmumus nenesošu riska darījumu grupēšanai portfeļos ir ietverts 1. pielikumā.

75. Attiecībā uz uzņēmumu ieņēmumus nenesošu riska darījumu portfeļiem grupēšana pa aktīvu klasēm vai nozarēm (piemēram, komerciālais nekustamais īpašums, zeme un attīstīšana, kravas pārvadājumi, tirdzniecības uzņēmumi) jāuzskata par būtisku ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV specializācijas izraisītāju faktoru. Pēc tam šos portfeļus tālāk jāsadala atbilstoši ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijai un finansiālo grūtību līmenim, lai nodrošinātu, ka izstrādes darbības ir pietiekami koncentrētas.

5.2.4 Cilvēkresursi

76. Kredītiestādēm jāizveido piemērots organizatoriskais satvars attiecībā uz to uzņēmējdarbības modeli un jāņem vērā to riski, tostarp riski, kas izriet no ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem. Tāpēc kredītiestādēm pārvaldības darbā jāvelta pienācīga un proporcionāla uzmanība un resursi ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādei un jāveic saistīto procesu iekšējā kontrole.

77. Pirms īstenošanas uzmanīgi jāpārskata pārvaldības un resursu sadale ar citām vērtību ķēdes daļām (piemēram, ar aizdevumu izsniegšanu), lai novērstu interešu konfliktu rašanos un nodrošinātu pietiekamu specializāciju, kā minēts iepriekš.

¹⁹ Pamatnostādnēs par kredītiestāžu kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti (EBA/GL/2017/06).

78. Balstoties uz kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu pašnovērtējuma rezultātiem par spējām, kā minēts 4.2.1. iedaļā, kredītiestādēm regulāri jāpārskata to iekšējo un ārējo ieņēmumus nenesošo riska darījumu izstrādes resursu piemērotība un savlaicīgi jānovērš cilvēkresursu trūkums. Tā kā izstrādes darbības var radīt ievērojamas prasības attiecībā uz resursiem, kredītiestādēm jāapsver, vai ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes darbībām būtu lietderīgi izvēlēties izmantot līgumus uz noteiktu laiku, iekšējos/ārējos ārpakalpojumus vai kopuzņēmumus. Tomēr galīgā atbildība par šīm darbībām ir kredītiestādei. Gadījumā, ja izmanto ārpakalpojumus, kredītiestādēm jānodrošina, ka šāda ārpakalpojumu organizēšana notiek saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem vai regulējošajām prasībām.
79. Kredītiestādēm jāveido atbilstoša zinātība, kas nepieciešama noteiktajam ieņēmumus nenesošu riska darījumu darbības modelim, tostarp ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV un iekšējās kontroles funkcijām, kas būtu saskaņā ar kopīgajām ESMA un EBI pamatnostādnēm par vadības struktūras locekļu un personu, kas pilda pamatfunkcijas, piemērotības novērtēšanu²⁰. Darbiniekiem, kuriem uzticēti galvenie ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes uzdevumi, jābūt zinātībai un pieredzei ieņēmumus nenesošu riska darījumu jomā. Kredītiestādēm jāīsteno atbilstošas un īpaši paredzētas apmācības ieņēmumus nenesošu riska darījumu jomā, tostarp par patērētāju aizsardzību, un jāizstrādā personāla attīstības plāni, lai izveidotu iekšējo zinātību, izmantojot pieejamos cilvēkresursus.
80. Ja nav iespējams vai nav efektīvi veidot iekšējo zinātību un infrastruktūru, jānodrošina, lai ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV būtu viegla piekļuve kvalificētiem neatkarīgiem ārējiem resursiem (piemēram, īpašumu vērtētājiem, juridiskajiem konsultantiem, uzņēmējdarbības plānotājiem, nozares ekspertiem) vai īpašiem ieņēmumus nenesošu riska darījumu apkalpošanas uzņēmumiem.
81. Kredītiestādei, saskaņojot ar vispārējo ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju un darbības plānu, jāievieš novērtēšanas sistēma, kas pielāgota ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV prasībām. Novērtēšanas sistēma jāveido saskaņā ar EBI pamatnostādnēm par pareizu atalgojuma politiku²¹ un Direktīvas 2014/17/ES 7. pantu²², kā arī — attiecībā uz riska darījumiem privātpersonām — EBI pamatnostādnēm par atalgojuma politiku un praksi saistībā ar banku mazumtirdzniecības produktu pārdošanu un pakalpojumu sniegšanu²³. Novērtēšanas sistēma galvenokārt jāsaista ar kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu mērķu kvantitatīvajiem elementiem, taču tajā var būt iekļauti arī kvalitatīvie elementi (tehnisko spēju līmenis, kas saistīts ar finanšu informācijas un saņemto datu analīzi, priekšlikumu strukturēšana, ieteikumu kvalitāte vai pārstrukturēto lietu uzraudzība, kā arī efektīvas sarunu prasmes).

²⁰ Kopīgās ESMA un EBI pamatnostādnēs par vadības struktūras locekļu un personu, kas pilda pamatfunkcijas, piemērotības novērtēšanu, saskaņā ar Direktīvu 2013/36/ES un Direktīvu 2014/65/ES (EBA/GL/2017/12).

²¹ Pamatnostādnēs par pareizu atalgojuma politiku saskaņā ar Direktīvas 2013/36/ES 74. panta 3. punktu un 75. panta 2. punktu, un par informācijas atklāšanu saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 450. pantu (EBA/GL/2015/22).

²² Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 4. februāra Direktīva 2014/17/ES par patērētāju kredītlīgumiem saistībā ar mājokļa nekustamo īpašumu un ar ko groza Direktīvas 2008/48/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV L 60, 28.2.2014., 34. lpp.).

²³ Pamatnostādnēs par atalgojuma politiku un praksi saistībā ar banku mazumtirdzniecības produktu pārdošanu un pakalpojumu sniegšanu (EBA/GL/2016/06).

Ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV personāla veikspēja regulāri jāpārbauda un jānovērtē, ņemot vērā šos mērķus, pēc vajadzības vai nu individuāli, vai arī komandas līmenī.

82. Vadības struktūras un attiecīgu vadītāju veikspējas novērtēšanas sistēmā jāietver konkrēti rādītāji, kas saistīti ar kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā un darbības plānā noteiktajiem mērķiem. Šiem rādītājiem piešķirtajam svērumam kopējā darbības novērtēšanas sistēmā jābūt samērīgam ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu problēmu smagumu, ar kurām saskaras kredītiestāde.

83. Kredītiestādēm, izmantojot atlīdzības politikas un stimulēšanas sistēmu, jārosina reaģēt uz agrīnās brīdināšanas signāliem un rādītājiem, lai nodrošinātu, ka agrīnie parādi tiek efektīvi risināti, tādējādi efektīvi samazinot ieņēmumus nenesošu riska darījumu ieplūdes.

5.2.5 Tehniskie resursi

84. Attiecībā uz atbilstīgu tehnisko infrastruktūru kredītiestādēm jānodrošina, ka visi ieņēmumus nenesošu riska darījumu dati tiek centralizēti uzglabāti drošās un spēcīgās IT sistēmās un ka tie ir pilnīgi un tiek atjaunināti visā ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes procesa laikā.

85. Atbilstīgai tehniskajai infrastruktūrai jānodrošina ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV

a) piekļūt visiem attiecīgajiem datiem un dokumentācijai, tostarp:

- i. pašreizējo ieņēmumus nenesošu riska darījumu un agrīna parāda aizņēmēju informācijai, ietverot automatiskus paziņojumus;
- ii. informācijai par riska darījumu, nodrošinājumu un garantiju, kas saistīta ar aizņēmēju vai saistītajiem klientiem;
- iii. ziņām par uzraudzības rīkiem ar IT spējām, lai izsekotu informācijai par pārskatīšanas pasākumu veikspēju un efektivitāti;
- iv. izstrādes darbību un informācijas apmaiņu ar aizņēmēja statusam, kā arī informācijai par pārskatīšanas pasākumiem, par kuriem panākta vienošanās;
- v. attiecīgā gadījumā pārņemtajiem aktīviem;
- vi. aizņēmuma un nodrošinājuma izsekotām naudas plūsmām;
- vii. pamatinformācijas avotiem un pilnīgai pamatinformācijas dokumentācijai;
- viii. attiecīgā gadījumā piekļuvei centrālajiem kredītreģistriem, zemes reģistriem un citiem ārējiem datu avotiem.

b) Efektīvi apstrādāt un uzraudzīt ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes darbības, tostarp:

- i. automatizētas darbplūsmas visā ieņēmumus nenesošu riska darījumu dzīves ciklā;
 - ii. automātiska aizdevuma statusa uzraudzības procedūra, nodrošinot ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu pareizu marķēšanu;
 - iii. integrēti brīdināšanas signāli;
 - iv. automatizēta kvantitatīva ziņojumu sniegšana visā ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes dzīves ciklā kā pamats analīzei, kas jāsniedz ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV vadībai, vadības struktūrai un citiem attiecīgiem vadītājiem, kā arī regulatoram;
 - v. ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV, apakšgrupu un ekspertu izstrādes darbību izpildes analīze (piemēram, atveseļošanas/veiksmes rādītāji, refinansēšanas informācija, piedāvāto pārstrukturēšanas iespēju efektivitāte, naudas līdzekļu iekasēšanas rādītājs, atveseļošanas rādītāju analīze, solījumu izpildes rādītāji zvanu centros utt.);
 - vi. portfeļu, apakšportfeļu, kohortas un atsevišķu aizņēmēju uzraudzības attīstība.
- c) noteikt, analizēt un novērtēt ieņēmumus nenesošus riska darījumus un saistītos aizņēmējus:
- i. atzīt ieņēmumus nenesošus riska darījumus un novērtēt vērtības samazināšanos;
 - ii. veikt atbilstošu ieņēmumus nenesošu riska darījumu portfeļa analīzi un saglabāt rezultātus par katru aizņēmēju;
 - iii. atbalstīt aizņēmēja personīgo datu, finansiālā stāvokļa un atmaksas iespēju novērtēšanu, vismaz attiecībā uz nesarežģītiem aizņēmējiem;
 - iv. veikt aprēķinus par i) pašreizējo neto vērtību un ii) ietekmi uz kredītiestādes kapitālu attiecībā uz katru pārstrukturēšanas iespēju un/vai katru iespējamu pārstrukturēšanas plānu saskaņā ar visiem attiecīgajiem tiesību aktiem (piemēram, piespiedu atsavināšanas, maksātnespējas tiesību aktiem) attiecībā uz katru aizņēmēju.

86. Tehniskās infrastruktūras pietiekamību, tostarp datu kvalitāti, regulāri jāpārbauda neatkarīgai iekšējai vai ārējai revīzijai.

5.3 Kontroles satvars

87. Vadības struktūrai jābūt atbildīgai par iekšējās kontroles satvara atbilstības un efektivitātes noteikšanu un uzraudzību. Jo īpaši, efektīvi un lietderīgi iekšējās kontroles procesi jāīsteno attiecībā uz ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes satvaru, lai nodrošinātu pilnīgu ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas un darbības plāna saskaņošanu, no vienas

pusēs, un kredītiestādes vispārējo uzņēmējdarbības stratēģiju, tostarp ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju un darbības plānu, un risku, ko iestāde vēlas uzņemties, no otras puses.

88. Iekšējās kontroles funkcijām regulāri jāiesniedz vadības struktūrai rakstiski ziņojumi par ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldību, kurā uzsvērti galvenie konstatētie trūkumi. Šajos ziņojumos attiecībā uz katru jaunu konstatēto būtisko trūkumu jānorāda attiecīgie saistītie riski, ietekmes novērtējums, ieteikumi un korektīvie pasākumi. Vajadzības gadījumā iekšējās kontroles funkciju vadītājiem jāspēj piekļūt tieši ziņot iestādes padomei, lai paustu bažas un vajadzības gadījumā brīdinātu to, ja konkrētas norises ietekmē vai var ietekmēt iestādi. Tas nedrīkst traucēt iekšējās kontroles funkciju vadītājiem ziņot arī regulārā ziņošanas kārtībā.
89. Vadības struktūrai savlaicīgi un efektīvi jāpārliedz par iekšējās kontroles funkciju konstatējumiem un jāpieprasa piemērotas korektīvas darbības. Jāizveido formāla pārraudzības procedūra attiecībā uz konstatējumiem un veiktajiem korektīvajiem pasākumiem.
90. Iekšējās kontroles sistēmai jāaptver visas trīs aizsardzības līnijas saskaņā ar EBI pamatnostādņēm par iekšējo pārvaldību²⁴. Dažādu iesaistīto funkciju uzdevumi skaidri jānorāda un jādokumentē, lai novērstu trūkumus vai pārklāšanos. Regulāri jāziņo vadības struktūrai par otrās un trešās līnijas darbību būtiskiem rezultātiem, kā arī par noteiktajām mazināšanas darbībām un virzību šo vajadzību nodrošināšanā.
91. Kontroles sistēmas īstenošanā lielākām un sarežģītākām kredītiestādēm jāpiemēro visas trīs aizsardzības līnijas; otrajai aizsardzības līnijai nav jābūt specifiskai attiecībā uz ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem, un to var īstenot, izmantojot kredītriska (kontroles) funkciju.
92. Kontroles sistēmas īstenošanā mazākām un mazāk sarežģītām kredītiestādēm (piemēram, tām, kas klasificētas kā atbilstošas *SREP* 3. vai 4. kategorijai) nav obligāti jābūt ar trim pilnīgām ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem specifiskām aizsardzības līnijām, bet tām jānodrošina, ka pietiekamā apjomā tiek mazināts jebkurš interešu konflikts.

5.3.1 Aizsardzības kontroles pirmā līnija

93. Kredītiestādēm jānodrošina, ka pirmā aizsardzības līnija ir iekļauta operatīvo vienību, galvenokārt, ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV, procedūrās un procesos, kurām faktiski pieder un kuras pārvalda kredītiestādes riskus īpašā ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes kontekstā.
94. Lai nodrošinātu piemērotu kontroles mehānismu īstenošanu, kredītiestādēm būtu jāievieš iekšējā politika ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes sistēmas jomā. Operatīvo vienību vadītāji ir atbildīgi par to, lai nodrošinātu šīs iekšējās politikas īstenošanu, tostarp tās iekļaušanu IT procedūrās. Šo pamatnostādņu 4. pielikumā ir ietverti galvenie elementi ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu sistēmu saistītā politikā, kas būtu jāīsteno kredītiestādēs.

²⁴ Pamatnostādnes par iekšējo pārvaldību saskaņā ar Direktīvu 2013/36/ES (EBA/GL/2017/11).

5.3.2 Otrās līnijas aizsardzības kontrole

95. Otrās aizsardzības līnijas funkcijām pastāvīgi jāpārbauda, vai ieņēmumus nenesošu riska darījumu vadība pirmajā aizsardzības līnijā darbojas, kā paredzēts. Lai pienācīgi veiktu savus kontroles uzdevumus, otrās līnijas funkcijām jābūt neatkarīgām no funkcijām, kuru joma ir uzņēmējdarbība, ieskaitot ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV, un tām jābūt ar pietiekamiem resursiem. Tajās jābūt pietiekami kvalificētam personālam. Personāla kvalifikācija pastāvīgi jāpārvērtē, un personālam vajadzības gadījumā jāsaņem apmācība.

96. Otrā aizsardzības līnija kontrolē ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV veikto riska pārvaldības pasākumu īstenošanu, un tai īpaša uzmanība jāpievērš:

- a) ar ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem saistītu risku sīki detalizētai un kopējai uzraudzībai un novērtēšanai, tostarp attiecībā uz iekšējo/regulatīvo kapitāla pietiekamību;
- b) kopējā ieņēmumus nenesošu riska darījumu modeļa darbības, kā arī tā elementu (piemēram, ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV vadība/personāls, ārpalpojumu/apkalpošanas kārtība, ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanas mērķi un agrīnās brīdināšanas mehānismi) pārskatīšanai;
- c) ieņēmumus nenesošu riska darījumu apstrādei, pārraudzībai/ziņošanai (iekšējai un ārējai), pārskatīšanai, vērtības samazināšanai, norakstīšanai, nodrošinājuma novērtēšanai un ieņēmumus nenesošu riska darījumu ziņojumu sniegšanai (lai izpildītu šo uzdevumu, otrās līnijas funkciju rīcībā vajadzētu būt pietiekamām pilnvarām, lai *ex ante* iejauktos atsevišķu izstrādes risinājumu īstenošanā);
- d) ar ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem saistīto procesu saskaņošanas ar iekšējo politiku un publisko norādījumu pārskatīšanai, jo īpaši saistībā ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu klasifikāciju, nodrošināšanu, norakstīšanu, nodrošinājuma novērtēšanu, pārskatīšanu un agrīnās brīdināšanas mehānismiem.

97. Riska kontroles un atbilstības nodrošināšanas funkcijām būtu arī jāsniedz norādījumi par to, kā izstrādāt un pārskatīt ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu saistītu politiku un procedūras, kā arī par kontroli, ko veic ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV. Šīs funkcijas būtu jāiesaista politikas izstrādē un pārskatīšanā, pirms tās apstiprina vadības struktūra.

5.3.3 Trešās aizsardzības līnijas kontrole

98. Trešajai aizsardzības līnijai, neatkarīgai iekšējās revīzijas funkcijai, vajadzētu būt ar pietiekamu ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes pieredzi, lai veiktu periodiskas kontroles darbības attiecībā uz ieņēmumus nenesošu riska darījumu sistēmas efektivitāti un lietderību, tostarp pirmās un otrās līnijas kontroli.

99. Attiecībā uz ieņēmumus nenesošu riska darījumu sistēmu iekšējai revīzijas funkcijai būtu vismaz jāveic regulāri novērtējumi, lai uzraudzītu, kā tiek ievērota ar iekšējo ieņēmumus nenesošu riska

darījumu saistītā politika (skatīt 4. pielikumu) un šīs pamatnostādnes. Tam būtu jāietver arī nejaušas un nepaziņotas pārbaudes un kredītu dokumentācijas izskatīšana.

100. Nosakot veicamo kontroles pārbaūžu biežumu, apjomu un mērogu, kredītiestādēm būtu jāņem vērā ieņēmumus nenesošu riska darījumu līmenis un tas, vai nesenās revīzijās ir konstatēti būtiski pārkāpumi un trūkumi.

101. Balstoties uz kontroles rezultātiem, iekšējās revīzijas funkcijai būtu jāsniedz ieteikumi vadības struktūrai, vēršot uzmanību uz iespējamiem uzlabojumiem.

5.4 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu izstrādes darbību uzraudzība

102. Uzraudzības sistēmām būtu jābalstās uz ieņēmumus nenesošu riska darījumu mērķiem, kas apstiprināti ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā un ar to saistītajā darbības plānā, kas pēc tam tiek integrēti ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV darbības mērķos, nodrošinot sasaisti ar kredītriska cenošanu un uzkrājumu veidošanu. Būtu jāizstrādā ar ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem saistītu galveno darbības rādītāju sistēma, lai vadības struktūra un citi attiecīgie vadītāji varētu novērtēt progresu.

103. Kredītiestādēm būtu jānosaka un jāuzrauga ar ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem saistītie galvenie darbības rādītāji. Ar ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem saistītajos galvenajos darbības rādītājos cita starpā būtu jāiekļauj šādi aspekti (skatīt arī 2. pielikumu):

- a) ieņēmumus nenesošu riska darījumu raksturlielumi;
- b) aizņēmēju iesaistīšanās un naudas līdzekļu iekasēšana;
- c) pārskatīšanas darbības;
- d) likvidācijas darbības;
- e) citi (piemēram, ar ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem saistītie peļņas un zaudējumu posteņi, pārņemti aktīvi, ārpakalpojumu darbības).

5.4.1 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu raksturlielumi

104. Kredītiestādēm savā uzskaitē rūpīgi jāuzrauga ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu relatīvais un absolūtais līmenis, kā arī pārņemtie aktīvi (vai citi aktīvi, kas izriet no ieņēmumus nenesošu riska darījumu darbībām) un agrīnie parādi.

105. Kredītiestādēm jāveic šādas uzraudzības darbības darījumu/aizņēmēju līmenī, kā arī portfeļu vai apakšportfeļu līmenī, attiecīgi ņemot vērā tādus aspektus kā uzņēmējdarbības virziens, aizņēmēju segments, ģeogrāfiskais apgabals, produkti, koncentrācijas risks, nodrošinājuma līmenis un sniegtā nodrošinājuma veids, un parādu apkalpošanas spējas.

106. Kredītiestādēm jāpārbauda ieņēmumus nenesošu riska darījumu vērtības samazināšanās līmenis, lai vadības struktūrai būtu pieejama visaptveroša informācija par segumu. Analīzē jāiekļauj dati par kopējo līmeni, kā arī par dažādu ieņēmumus nenesošu riska darījumu portfeļu līmeņiem. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu portfeļu atlasē jāņem vērā tādi aspekti kā riska darījumu veids, ietverot nodrošināta/nenodrošināta darījuma aspektu, nodrošinājuma un garantiju veids, ģeogrāfiskais apgabals, gadu skaits kopš ieņēmumus nenesošu riska darījumu klasifikācijas, atgūšanas laiks un darbības turpināšanas pieejas izmantošana. Jāpārbauda izmaiņas segumā un jāsniedz uzskatāms skaidrojums par uzkrājumu samazinājumiem.
107. Kredītiestādēm jāsalīdzina rādītāji, kas saistīti ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu īpatsvaru un segumu, salīdzinot ar līdzīgu iestāžu pieejamiem rādītājiem, lai vadības struktūrai nodrošinātu skaidru priekšstatu par konkurētspēju un iespējamiem trūkumiem.
108. Kredītiestādēm jāuzrauga to novirzes no budžeta, lai vadības struktūra saprastu izraisītājfaktorus būtiskām novirzēm no plāna.
109. Galvenie rādītāji attiecībā uz ieņēmumus nenesošu riska darījumu ieplūdēm un aizplūdēm jāiekļauj periodiskajā ziņojumā vadības struktūrai, ietverot pāreju no/uz ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem, ienākumus nenesošiem pārskatītiem riska darījumiem, ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem pārbaudes periodā, ienākumus nesošiem pārskatītiem riska darījumiem un agrīniem parādiem (≤ 90 dienas kavēts termiņš).
110. Kredītiestādēm jāapsver, vai būtu lietderīgi izveidot migrācijas matricas, lai izsekotu riska darījumu plūsmi uz ienākumus nenesošu darījumu klasifikāciju un ārā no tās.
111. Kredītiestādēm katru mēnesi jānovērtē migrācijas rādītāji un ienākumus nesošu riska darījumu kvalitāte, lai varētu noteikt darbību prioritātes un nekavējoties novērst portfeļa kvalitātes pasliktināšanos. Migrācijas matricas var iedalīt pa riska darījuma veidiem (hipotekārais kredīts privātpersonām, patēriņa kredīts privātpersonām, darījumi ar nekustamo īpašumu), uzņēmējdarbības vienībām vai citiem apakšportfeļiem, lai noteiktu, vai plūsmu izraisītājfaktori var attiecināt uz konkrēto apakšportfeļi.
112. Savās uzraudzības darbībās kredītiestādēm jāizmanto iekšējā informācija (piemēram, no iekšējām vērtēšanas sistēmām) un ārējā informācija (piemēram, no kredītreitingu aģentūrām, kredītiestāžu birojiem, specializētiem nozaru pētījumiem vai makroekonomiskiem rādītājiem konkrētiem ģeogrāfiskajiem apgabaliem), un tām būtu jāattiecas uz konkrētu laika posmu vai novērošanas periodu. 3. pielikumā ir minēti šādi iekšējās un ārējās informācijas piemēri.

5.4.2 Aizņēmēja iesaistīšanās un naudas līdzekļu iekasēšana

113. Tiklīdz ir izveidotas ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV, jāievieš galvenie darbības efektivitātes raksturlielumi, lai novērtētu vienību vai darbinieku efektivitāti salīdzinājumā ar vidējiem izpildes un/vai standarta kritēriju rādītājiem. Ja šādu rādītāju nav vai tie nav pieejami, galvenie izpildes rādītāji jākontrolē, mērot efektīvus rezultātus, salīdzinot ar mērķiem, kas noteikti kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu darbības plānā.

5.4.3 Pārskatīšanas pasākumi

114. Lai novērstu vai ierobežotu ieņēmumus nenesošu riska darījumu ietekmi, kredītiestādēm jāizpēta iespējas attiecībā uz pārskatīšanas pasākumu piešķiršanu. Kredītiestādēm jāuzrauga divi pārskatīšanas darbību aspekti, proti, efektivitāte un lietderība. 7. iedaļā ir noteiktas prasības attiecībā uz pārskatīšanas pasākumu piemērošanu.

115. Pārskatīšanas pasākumu galvenajam mērķim jābūt tam, lai aizņēmējs atgūtu ilgspējīgu ienākumus nesoša atmaksātāja statusu, ņemot vērā atmaksājamo summu un paredzamo zaudējumu samazinājumu. Šajos mērķos jāņem vērā tas, ka ir svarīgi nodrošināt taisnīgu attieksmi pret patērētājiem un atbilstību visām patērētāju aizsardzības prasībām, kas varētu būt piemērojamas. Kredītiestādei jāuzrauga pārskatīšanas darbību kvalitāte, lai pārliecinātos, ka tās netiek izmantotas, lai kavētu vērtības samazināšanos vai novērtējumu, ka riska darījuma līdzekļi ir neatgūstami. Uzraudzībai jāattiecas uz pārskatīšanas darbībām gan attiecībā uz ienākumus nesošiem, gan ienākumus nenesošiem riska darījumiem.

5.4.4 Likvidācijas darbības

116. Ja nepanāk ilgspējīgu pārstrukturēšanas risinājumu, kredītiestādēm tik un tā jāatrisina ieņēmumus nenesošu riska darījumu jautājumi. Risinājums var ietvert tiesvedības uzsākšanu, aktīvu pārņemšanu, parādu un aktīvu / pašu kapitāla mijmaiņu, kredītu pārdošanu, nodošanu aktīvu pārvaldīšanas sabiedrībai vai vērtspapīrošanu. Ja cena, kas iegūta no nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanas, ietekmē patērētāja parādu, kredītiestādēm, lemjot par likvidācijas pasākumu un nākamajām darbībām, būtu jāņem vērā Direktīvas 2014/17/ES²⁵ 17. panta 5. punkta noteikumi, ciktāl tie ir piemērojami.

117. Lai palīdzētu nodrošināt informāciju attiecībā uz stratēģijām un politiku, kredītiestādei jāuzrauga likvidācijas darbības. Kredītiestādēm jāuzrauga realizācija un īstenotās pārdošanas/pārskaitījuma cenas, ņemot vērā neto uzskaites vērtības.

118. Kredītiestādēm jāuzrauga tiesvedībā esošu un piespiedu atsavināšanas lietu apjoms un atgūšanas likmes. Šajā sakarā izpilde jāizvērtē saskaņā ar noteiktiem mērķiem, mēnešu/gadu un iestādes zaudējumu izteiksmē. Uzraugot faktisko zaudējumu līmeni, iestādēm jāizveido vēsturiskās laika rindas katram aizdevuma kredītportfelim, lai atbalstītu pieņēmumus, kas izmantoti vērtības samazināšanās pārskatīšanai un stresa testēšanai.

119. Attiecībā uz riska darījumiem, uz kuriem attiecas nodrošinājums vai cita veida garantija, kredītiestādēm jāuzrauga termiņš, kurā jāveic nodrošinājuma likvidācija vai jānodrošina garantijas izpilde. Kredītiestādēm arī jāuzrauga iespējamā parāda norakstīšana ar piespiedu pārdošanas diskontiem likvidācijas gadījumos un norises noteiktos tirgos (piemēram, nekustamā īpašuma tirgos), lai iegūtu prognozes par iespējamām atgūšanas likmēm.

²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 4. februāra Direktīva 2014/17/ES par patērētāju kredītlīgumiem saistībā ar mājokļa nekustamo īpašumu un ar ko groza Direktīvas 2008/48/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV L 60, 28.2.2014., 34. lpp.).

120. Atgūšanas likmju kontrolei no piespiedu atsavināšanas un citām tiesvedības procedūrām jāpalīdz kredītiestādēm ticamā veidā novērtēt, vai lēmums par atsavināšanu nodrošinās lielāku pašreizējo neto vērtību nekā pārskatīšanas iespēja. Dati, kas attiecas uz atgūšanas likmēm saistībā ar nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu, pastāvīgi jāuzrauga, un jāveic no tiem izrietoši iespējami grozījumi kredītiestāžu stratēģijās attiecībā uz parādu atgūšanas/tiesvedības portfeliem.
121. Kredītiestādēm arī jāuzrauga nesen pabeigto tiesvedību vidējais ilgums un atgūtās vidējās summas (tostarp saistītās atgūšanas izmaksas), kas iegūtas šajās pabeigtajās tiesvedībās.
122. Kredītiestādēm rūpīgi jāuzrauga gadījumi, kad parāda mijmaiņa notiek ar aizņēmēja aktīvu vai paša kapitālu, vismaz izmantojot apjoma rādītājus dalījumā pa aktīvu veidiem un nodrošinot atbilstību visiem ierobežojumiem, kas attiecīgās valsts regulējumā noteikti attiecībā uz līdzdalības sabiedrībām. Šis pieejas kā pārskatīšanas pasākuma izmantošana jāpapildina ar atbilstošu uzņēmējdarbības plānu un tai būtu jāaprobežojas ar aktīviem, attiecībā uz kuriem iestādei ir pietiekama zinātība un kuriem tirgus reāli ļauj noteikt vērtību no attiecīgā aktīva īstermiņā vai vidējā termiņā. Iestādei arī jāpārliedz, vai aktīvu novērtēšanu veic kvalificēti un pieredzējuši vērtētāji.

5.4.5 Citi uzraudzības elementi

123. Kredītiestādēm jāuzrauga un jāziņo to vadības struktūrām par procentu ienākumiem, kas izriet no ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem. Turklāt jānodala no ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem faktiski saņemtie un faktiski nesaņemtie procentu maksājumi. Jāuzrauga arī zaudējumu atskaitījumu attīstība un ar tiem saistītie izraisītājfaktori.
124. Ja piespiedu atsavināšana ir daļa no kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas, tai arī jāuzrauga pārņemto aktīvu (vai citu aktīvu, kas izriet no ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem) apjoms, termiņu sasniegšanas dinamika, segums un plūsmas pietiekamā detalizācijas pakāpē, lai ņemtu vērā būtiskus aktīvus. Jāuzrauga pārņemto aktīvu darbības rezultāti, par atsaucē pamatu ņemot iepriekš noteiktu uzņēmējdarbības plānu, un tie jāpaziņo vadības struktūrai un citiem attiecīgiem vadītājiem kopējā līmenī.

6. Pārskatīšana

125. Kredītiestādēm savā riska pārvaldībā jāizmanto pārskatīšanas pasākumu un pārskatītu riska darījumu definīcijas, kas noteiktas Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumā. Pārskatīšanas pasākumu mērķim jābūt tam, lai aizņēmējs atgūtu ilgtspējīgu ienākumus nesoša atmaksātāja statusu, ņemot vērā atmaksājamo summu un paredzamo zaudējumu samazinājumu. Lemjot par turpmākām darbībām vai pārskatīšanas pasākumiem,

kredītiestādēm jāņem vērā patērētāju intereses un jāievēro patērētāju aizsardzības prasības, tostarp tās, kas noteiktas Direktīvas 2014/17/ES²⁶ 28. pantā un EBI pamatnostādnēs par kavētiem parādiem un piespiedu atsavināšanu²⁷. Kredītiestādēm jāuzrauga pārskatīšanas darbību efektivitāte un lietderība.

126. Šajā iedaļā ir izklāstīti galvenie pārvaldības un darbības elementi saistībā ar pārskatītiem riska darījumiem.

6.1 Pārskatīšanas pasākumi un to ilgtspēja

127. Kredītiestādēm jāapsver iespēja izmantot dažādu pārskatīšanas pasākumu kombināciju, tostarp gan īstermiņa, gan ilgtermiņa laika posmā atbilstoši attiecīgajam kredīta veidam un termiņam. Kredītiestādēm jāapsver iespējamo pārskatīšanas pasākumu saraksts, kas iekļauts 5. pielikumā.

128. Kredītiestādēm vajadzētu izmantot pārskatīšanas pasākumus, kuru darbības laikposms ir īsāks par diviem gadiem (viens gads projektu finansēšanai un komerciāla īpašuma būvniecībai), ja šādi pasākumi neatrisina nenokārtoto parādu problēmu, izņemot gadījumus, kad šādus pasākumus apvieno ar pārskatīšanas pasākumiem, kuru darbības laikposms ir ilgāks par diviem gadiem.

129. Kredītiestādēm jāapsver pārskatīšanas pasākumi ar darbības laikposmu, kas nav ilgāks par diviem gadiem (un vajadzības gadījumā citi pārskatīšanas pasākumi), ja aizņēmējs atbilst šādiem kritērijiem.

- a) Aizņēmējam ir bijis identificējams notikums, kas radījis īslaicīgus likviditātes ierobežojumus. Pierādījumi par šādu notikumu jāuzrāda formālā veidā ar skaidriem pierādījumiem, kas liecina, ka aizņēmēja ienākumi īstermiņā atjaunosies pilnībā vai lielā mērā, vai pamatojoties uz kredītiestādes secinājumu, ka ilgtermiņa pārskatīšanas risinājums nav bijis iespējams vispārējās vai ar aizņēmēju saistītas finanšu nenoteiktības dēļ. Šim nolūkam sniedzamajai pierādījumu formai jābūt samērīgai ar attiecīgā kredītpakalpojuma būtību, termiņu un vērtību.
- b) Aizņēmējs pirms notikuma ir pildījis līgumiskās saistības.
- c) Aizņēmējs ir skaidri parādījis vēlmi sadarboties ar kredītiestādi.

130. Līgumiskajiem noteikumiem attiecībā uz jebkuru pārskatīšanas pasākumu jānodrošina, ka kredītiestādei ir tiesības pārskatīt saskaņotos pārskatīšanas pasākumus, ja uzlabojas aizņēmēja situācija un tādēļ kredītiestāde var noteikt sev izdevīgākus nosacījumus (attiecībā uz pārskatīšanu vai sākotnējiem līguma nosacījumiem); šajā nolūkā līgumā būtu īpaši jānorāda izmaiņas attiecībā uz pārskatīšanas pasākumu, kas jāpiemēro, ja aizņēmēja situācijas uzlabojas.

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 4. februāra Direktīva 2014/17/ES par patērētāju kredītlīgumiem saistībā ar mājokļa nekustamo īpašumu un ar ko groza Direktīvas 2008/48/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV L 60, 28.2.2014., 34. lpp.).

²⁷ Pamatnostādnēs par kavētiem parādiem un piespiedu atsavināšanu (EBA/GL/2015/12).

Kredītiestādēm arī jāapsver stingras sekas, piemēram, prasība par papildu nodrošinājumu, līgumiskajos nosacījumos attiecībā uz aizņēmējiem, kuri neievēro pārskatīšanas līgumu.

6.1.1 Ilgtspējīga pārskatīšana pret dzīvotnespējīgu pārskatīšanu

131. Kredītiestādēm jānodala ilgtspējīgi pārskatīšanas pasākumi, kas palīdz samazināt aizņēmēja riska darījumus, no dzīvotnespējīgiem pārskatīšanas pasākumiem.

132. Novērtējot pārskatīšanas pasākumu ilgtspēju, kredītiestādēm jāņem vērā šādi faktori.

- a) Kredītiestāde (balstoties uz objektīvi pārbaudāmiem pierādījumiem) var pierādīt, ka aizņēmējs var atļauties pārskatīšanas risinājumu, t. i., ir sagaidāma pilnīga atmaksa.
- b) Neizpildīto parādu atrisināšana ir pilnībā vai lielā mērā nosepta, un paredzams ievērojams aizņēmēja neatmaksātās summas samazinājums vidējā termiņā vai ilgtermiņā.
- c) Gadījumos, ja ir iepriekš piešķirti pārskatīšanas pasākumi, ietverot jebkādas iepriekšējus pārskatīšanas pasākumus, kas tikuši apsvērti ilgtermiņā, kredītiestādei jānodrošina, ka tiek īstenota papildu iekšējā kontrole, lai nodrošinātu, ka šī turpmākā pārskatīšanas procedūra atbilst turpmāk izklāstītajiem ilgtspējas kritērijiem. Šajā kontrolē jāiekļauj vismaz tas, ka uz šādiem gadījumiem *ex ante* tiek nepārprotami vērsta riska kontroles funkcijas uzmanība. Turklāt jācenšas panākt attiecīgās augstāka līmeņa lēmumu pieņemšanas struktūras nepārprotams apstiprinājums.
- d) Pārskatīšanas pasākumi ar īstermiņa darbības laikposmu tiek piemēroti kā pagaidu pasākumi, un kredītiestādei, pamatojoties uz objektīvi pārbaudāmiem pierādījumiem, ir jāspēj pierādīt, ka aizņēmējam ir iespēja atmaksāt sākotnējo vai mainīto summu, pilnībā samaksājot pamatsummu un procentus, sākot no īstermiņa pagaidu pasākuma beigu termiņa.
- e) No pārskatīšanas pasākuma neizriet, ka vienam riska darījumam tiks piešķirti vairāki secīgi pārskatīšanas pasākumi.

133. Ilgtspējas novērtējumam jābalstās uz aizņēmēja finansiālo raksturojumu un pagaidu pasākumu, kas jāpiešķir attiecīgajā laikā. Ilgtspējas novērtējumam jānotiek neatkarīgi no pārskatīšanas avota. Dažādi pārskatīšanas pasākumu avoti cita starpā ir aizņēmējs, kas izmanto līgumā iekļauto pārskatīšanas klauzulu, divpusējas sarunas par pārskatīšanu starp aizņēmēju un kredītiestādi, kā arī publiskās pārskatīšanas shēma, kas attiecināma uz visiem aizņēmējiem konkrētā situācijā.

6.2 Pareizi pārskatīšanas procesi

6.2.1 Pārskatīšanas politika

134. Kredītiestādēm jāizstrādā politika attiecībā uz pārskatīšanas darbībām. Šajā politikā jāietver vismaz:

- a) process un procedūras pārskatīšanas pasākumu piešķiršanai, tostarp pienākumi un lēmumu pieņemšana;
- b) apraksts par pieejamiem pārskatīšanas pasākumiem, tostarp tiem, kas iekļauti līgumos;
- c) informācijas prasības, lai novērtētu pārskatīšanas pasākumu ilgtspēju;
- d) piešķirto pārskatīšanas pasākumu dokumentācija;
- e) process un raksturojošie lielumi pārskatīšanas pasākumu efektivitātes un lietderības uzraudzībai.

135. Kredītiestādēm regulāri jāpārskata sava pārskatīšanas politika un iespējas, kuru pamatā ir dažādu pārskatīšanas pasākumu izpildes kolektīva uzraudzība, tostarp iespējamu atkārtotas saistību neizpildes cēloņu un gadījumu pārbaude.

6.2.2 Pārskatīšanas darbību efektivitāte un lietderība

136. Kredītiestādēm jāuzrauga pārskatīšanas darbību kvalitāte, lai pārliecinātos, ka tās netiek izmantotas, lai aizkavētu novērtējumu, ka riska darījuma līdzekļi ir neatgūstami. Uzraudzībā jāietver pārskatīšanas darbības, kas saistītas gan ar ienākumus nesošiem, gan ienākumus nenesošiem riska darījumiem, un jānodala pārskatīšanas pasākumu un portfeļu veidi.

137. Kredītiestādēm katrā procesa posmā jānovērtē pārskatīšanas pasākumu piešķiršanas procesa efektivitāte un jāuzrauga lēmumu pieņemšanas procesa ilgums un pārskatīšanas pasākumu apjoms.

138. Kredītiestādēm jāuzrauga piešķirto pārskatīšanas pasākumu efektivitāte. Veicot šo uzraudzību, jānovērtē, cik veiksmīgs ir attiecīgais pārskatīšanas pasākums un vai aizņēmēja mainītās līgumiskās saistības ir izpildītas un riska darījums ir ienākumus nesošs. Jāizmanto šādi raksturojošie lielumi dalījumā pa portfeļu un pārskatīšanas veidiem.

- a) Pārskatīšanas atvaseļošanas rādītājs un rādītājs attiecībā uz riska darījumu pārklasificēšanu kā ienākumus nenesošu: kredītiestādēm jāveic vecumanāle un jāpārtrauga pārskatītu riska darījumu uzvedību no izmaiņu datuma, lai noteiktu atvaseļošanas rādītāju. Šī analīze jāveic atsevišķi attiecībā uz riska darījumiem, kuru atvaseļošana notiek ar un bez pārskatīšanas pasākumiem.
- b) Naudas iekasēšanas rādītājs: kredītiestādēm jāuzrauga no pārskatītiem riska darījumiem iekasētā nauda.
- c) Norakstīšana: ja pārskatīšanas pasākuma piešķiršana izraisa daļēju parāda norakstīšanu, kredītiestādēm jāreģistrē un jāuzrauga šie riska darījumi attiecībā pret apstiprināto zaudējumu budžetu. Neto pašreizējās vērtības zaudējumi, kas saistīti ar lēmumu par neatgūstama riska darījuma norakstīšanu, jāuzrauga, ņemot vērā atvaseļošanās rādītāju.

139. Kredītiestādēm jāuzrauga rādītāji, kas attiecas uz pārskatīšanas darbībām, izmantojot jēgpilnu iedalījumu, kas varētu ietvert parādu veidu un ilgumu, riska darījuma veidu, atgūšanas varbūtību, riska darījumu apjomu vai kopējo riska darījumu apjomu attiecībā uz vienu un to pašu aizņēmēju vai saistīto klientu grupu un pagātnē izmantoto pārskatīšanas risinājumu skaitu.

6.2.3 Aizņēmēja atmaksas iespēju novērtēšana

140. Pirms jebkādu pārskatīšanas pasākumu piešķiršanas kredītiestādēm jānovērtē aizņēmēja spēja atmaksāt parādu. Tam jāaptver atbilstošs aizņēmēja finanšu stāvokļa novērtējums, pamatojoties uz pietiekamu informāciju un ņemot vērā tādus būtiskus faktoros kā parāda apkalpošanas spējas un aizņēmēja vai īpašuma/projekta kopējās parādsaistības.

6.2.4 Standartizēti pārskatīšanas produkti un lēmumu shēmas

141. Piešķirot pārskatīšanas pasākumus, kredītiestādēm jābūt piemērotai politikai un procedūrām ar daudziem ilgtspējīgiem un efektīviem risinājumiem attiecībā uz aizņēmējam. Šajās politikas jomās un procedūrās jāatspoguļo riska darījumu grupēšana portfeļos, lai kredītiestādes varētu pieņemt dažādus pārskatīšanas pasākumus dažādiem aizņēmēju segmentiem un tos attiecīgi pielāgot.

142. Kredītiestādēm jāapsver lēmumu pieņemšanas shēmu un standartizētu pārskatīšanas pasākumu izstrāde viendabīgu aizņēmēju portfeļiem ar mazāk sarežģītiem riska darījumiem. Lēmumu pieņemšanas shēmas var palīdzēt konsekventi noteikt un īstenot atbilstošas un ilgtspējīgas pārskatīšanas stratēģijas konkrētiem aizņēmēju portfeļiem, pamatojoties uz apstiprinātiem kritērijiem.

6.2.5 Salīdzinājums ar citām ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes iespējām

143. Kredītiestādēm jāizmanto neto pašreizējās vērtības pieeja, lai noteiktu piemērotāko un ilgtspējīgāko izstrādes iespēju attiecībā uz aizņēmēju dažādajiem apstākļiem, ņemot vērā taisnīgu attieksmi pret patērētāju, un jāsalīdzina paredzētā pārskatīšanas pasākuma neto pašreizējā vērtība ar atsavināšanas neto pašreizējo vērtību un citas pieejamās likvidācijas iespējas. Aprēķinos izmantotie parametri, piemēram, paredzamais likvidācijas laikposms, diskonta likme, kapitāla izmaksas un likvidācijas izmaksas, būtu jābalsta uz novērotajiem empīriskajiem datiem.

6.2.6 Pārskatīšanas mērķi un uzraudzība

144. Pārskatīšanas līgumiem un dokumentācijai jāietver precīzi definēts aizņēmēja mērķa grafiks, kurā sīki izklāstīti visi nepieciešamie mērķi, kas aizņēmējam jāsasniedz, lai līguma darbības laikā atmaksātu šo riska darījumu. Šiem mērķrādītājiem/mērķiem jābūt ticamiem, pietiekami konservatīviem, un tajos jāņem vērā iespējama aizņēmēja finanšu stāvokļa pasliktināšanās. Vismaz pārbaudes perioda laikā ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV, kas ir atbildīgs par pārskatīšanas piešķiršanu, rūpīgi jāuzrauga pārskatīšanu saņēmušā aizņēmēja saistību izpilde, tostarp aizņēmēja atbilstība visiem saskaņotajiem mērķiem.

7. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu atzīšana

145. Kredītiestādēm savā riska pārvaldībā jāizmanto ieņēmumus nenesošu riska darījumu definīcijas, kas ietvertas Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumā.

146. Šajā iedaļā ir izklāstīti galvenie pārvaldības un darbības elementi saistībā ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu atzīšanu.

7.1 Kavēta termiņa kritērijs

147. Kredītiestādēm jāatzīst, ka riska darījumiem ir kavēti termiņi saskaņā ar EBI pamatnostādņu par saistību neizpildes definīcijas piemērošanu²⁸ 4. nodaļu un Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2018/171 par būtiskuma robežvērtību attiecībā uz kavētām kredītsaistībām²⁹.

148. **7.2. Pazīmes nespējai samaksāt parādu pilnā apmērā** Kredītiestādēm jāatzīst tie riska darījumi, attiecībā uz kuriem ir maz ticams, ka tie tiks apmaksāti, un jāidentificē norādes par varbūtēju neiespēju samaksāt saskaņā ar EBI pamatnostādņu par saistību neizpildes definīcijas piemērošanu 5. iedaļu.

149. Kredītiestādēm jāuzrauga aizņēmēju spējas atmaksāt parādu. Attiecībā uz korporatīvajiem aizņēmējiem tās jānovērtē vismaz reizi gadā, un tam jānotiek nozīmīgākajos ziņošanas datumos, kad pieejami finanšu dati. Kredītiestādēm savlaicīgi jāapkopo jaunākā finanšu informācija no korporatīvajiem aizņēmējiem. Nepamatoti novēlotu informācijas sniegšanu vai nesniegšanu vispār var uzskatīt par negatīvu pazīmi attiecībā uz aizņēmēja kredītspēju. Attiecībā uz nekorporatīvajiem aizņēmējiem kredītiestādēm jāuzrauga maksājumu izpilde un jebkuras finanšu grūtību pazīmes, kas varētu ietekmēt atmaksāšanas spējas. Attiecībā uz aizdevuma ņēmējiem, kuri atrodas kontrolosarakstā vai kuriem ir vāji rādītāji, pārskatīšanas procesi jāpiemēro biežāk atkarībā no būtiskuma, portfeļa un aizņēmēja finanšu stāvokļa. Regulāra aizņēmēja atmaksāšanas spēju novērtēšana jāpiemēro arī attiecībā uz aizdevumiem, kas atmaksājami ar vienu maksājumu termiņa beigās, jo šie aizdevumi rada augstāku riska pakāpi nekā aizdevums, uz kuru attiecas regulārā amortizācija, kā arī tas, ka aizņēmēja nepārtrauktie procentu maksājumi nav pietiekams iemesls, lai pieņemtu, ka ar vienu maksājumu termiņa beigās atmaksājama aizdevums tiks pilnībā atmaksāts.

²⁸ Pamatnostādnes par Regulas (ES) Nr. 575/2013 178. pantā ietvertās saistību neizpildes definīcijas piemērošanu (EBA/GL/2016/07).

²⁹ Komisijas 2017. gada 19. oktobra Deleģētā Regula (ES) 2018/171, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 575/2013 papildina attiecībā uz regulatīvajiem tehniskajiem standartiem par būtiskuma robežvērtību attiecībā uz kavētām kredītsaistībām (OV L 32, 6.2.2018., 1. lpp.)

7.2 Pārskatīšana un ienākumus nesoša riska darījuma statuss

7.2.1 Pārskatīšana

150. Lai īstenotu pārskatīšanas pasākumus, kredītiestādēm jau agrīnā stadijā jāspēj noteikt iespējamo nākotnes finanšu grūtību pazīmes. Lai to izdarītu, aizņēmēja finanšu stāvokļa novērtējumu nevar attiecināt tikai uz riska darījumiem ar uzskatāmām finanšu grūtību pazīmēm. Finanšu grūtību novērtējums jāveic arī attiecībā uz riska darījumiem, attiecībā uz kuriem aizņēmējam nav uzskatāmas finanšu grūtības, bet attiecībā uz kuriem ir būtiski mainījušies tirgus apstākļi, kas varētu ietekmēt aizņēmēja spējas atmaksāt (piemēram, aizdevumi, kas atmaksājami ar vienu maksājumu, kuru atmaksa būs atkarīga no nekustamā īpašuma pārdošanas vai aizdevumiem ārvalstu valūtā).

151. Jebkādu aizņēmēja finanšu grūtību novērtējumam jābalstās tikai uz aizņēmēja situāciju, neņemot vērā nodrošinājumu vai trešo personu sniegtās garantijas. Novērtējot aizņēmēja finanšu grūtības, kredītiestādēm saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumu jāņem vērā vismaz šādi atspēkojami apstākļi:

- a) aizņēmējam vai riska darījumam ir vairāk nekā 30 dienas kavēts termiņš triju mēnešu laikā pirms mainīšanas vai refinansēšanas;
- b) kredītiestādes iekšējā kredītnovērtējuma klasē palielinājusies saistību nepildīšanas varbūtība (triju mēnešu laikā pirms mainīšanas vai refinansēšanas);
- c) atrašanās kontrolosarakstā trīs mēnešu laikā pirms mainīšanas vai refinansēšanas.

152. Riska darījumus nevajadzētu identificēt kā pārskatītus, ja tiek paredzētas koncesijas aizņēmējiem, kuriem nav finanšu grūtību. Kredītiestādēm, pamatojoties uz detalizētu finanšu novērtējumu, saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumu jānodala atkārtotas sarunas vai refinansēšanas procesi, kas piešķirti aizņēmējiem, kuriem nav finanšu grūtību, no pārskatīšanās pasākumiem, piemēram, koncesijas līgumiem, kas piešķirti aizņēmējiem ar finanšu grūtībām.

153. Jaunu nosacījumu, piemēram, jaunas procentu likmes piešķiršanu, kas ir izdevīgāka par likmi, kuru varētu saņemt aizņēmēji ar līdzīgu riska profilu, var uzskatīt par norādi uz šādu koncesiju, ja kredītiestāde nosaka, ka jaunās likmes piešķiršanas iemesls ir aizņēmēja finanšu grūtības. Jaunu nosacījumu noteikšana, kas ir labvēlīgāka par tiem, kas darbojas tirgū, nevajadzētu uzskatīt par koncesiju identificēšanas priekšnosacījumu un tādējādi par pārskatīšanu. Saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumu, aizņēmējam nonākot finanšu grūtībās, nosacījumu maiņa, kas atbilst tam, ko citi kredītņēmēji, kuriem ir līdzīgs riska profils, var saņemt no kredītiestādes, ir kvalificējama kā koncesija, tostarp, ja aizņēmēji ir iekļauti publiskās pārskatīšanas shēmās, ko piedāvā kredītiestādes.

154. Aizņēmēji var pieprasīt izmaiņas savu aizdevumu līguma nosacījumos arī tad, ja tiem nav vai ir gaidāmas grūtības izpildīt savas finanšu saistības. Kredītiestādēm jāveic aizņēmēja finanšu stāvokļa novērtējums, ja šādi līguma nosacījumu grozījumi ietekmē maksājumu veikspēju.

7.2.2 Pārskatītu riska darījumu klasificēšana ienākumus nenesošu riska darījumu kategorijā

155. Piešķirot pārskatīšanas pasākumus ienākumus nesošiem riska darījumiem, kredītiestādēm būtu jānovērtē, vai šo pasākumu rezultātā nerodas vajadzība riska darījumu pārklasificēt kā ienākumus nenesošu. Pārskatīšanas pasākumu iešķiršana ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem nenozīmē, ka tiem vairs nav ienākumus nenesošu darījumu statuss: riska darījumi arī turpmāk ir identificējami kā ienākumus nenesoši vismaz vienu atvaseļošanas perioda gadu pēc pārskatīšanas pasākumu piešķiršanas, kā noteikts Komisijas Īstenošanas regulā (ES) Nr. 680/2014 un 7.3.3. iedaļā.

156. Novērtējot, vai pārskatīti riska darījumi jāklasificē kā ienākumus nenesoši, kredītiestādēm jānovērtē, vai riska darījumi:

- a) netiek atbalstīti ar nepietiekamiem maksājumu plāniem (attiecīgi sākotnējiem vai turpmākiem maksājumu plāniem), kas cita starpā ietver atkārtotu maksājumu plāna neievērošanu, maksājumu plāna izmaiņas, lai novērstu pārkāpumu iespēju, vai maksājumu plāns balstās uz gaidām, ko nepamato makroekonomiskās prognozes vai ticami pieņēmumi par aizņēmēja atmaksāšanas spējām vai vēlmi atmaksāt parādu;
- b) neietver līguma nosacījumus, kas aizkavē darījuma regulāro atmaksas maksājumu grafiku, tādā veidā, ka tiek traucēta tā novērtēšana attiecībā uz atbilstošu klasifikāciju, piemēram, ja pamatsummas atmaksai tiek piešķirti labvēlības periodi, kas ilgāki par diviem gadiem;
- c) neietver summas, kuru atzīšana pārtraukts un kas pārsniedz uzkrātos kredītriska zaudējumus attiecībā uz ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem ar līdzīgu riska profilu.

7.2.3 Atvaseļošana/ienākumus nenesošu darījuma statusa atcelšana

157. Kredītiestādēm jāpār kvalificē ieņēmumus nenesoši riska darījumi, tostarp pārskatīti riska darījumi, kā ienākumus nesoši saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumu. Kredītiestādēm jāveic aizņēmēja finanšu analīze, lai konstatētu, ka nepastāv bažas par aizņēmēja spējām atmaksāt kredītsaistības.

158. Kredītiestāžu politikā attiecībā uz ienākumus nesošu pārskatītu riska darījumu pārklasificēšanu jāprecizē prakse, lai novērstu bažas par aizņēmēja spējām izpildīt nosacījumus, kas paredzēti pēc pārskatīšanas un kas minēti Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumā. Šajā politikā jānosaka kritēriji attiecībā uz maksājumiem, kas veikti vismaz vienu gadu ilgā atvaseļošanas periodā, un jānosaka aizņēmēja spējas ievērot izpildīt nosacījumus, kas paredzēti pēc pārskatīšanas (ciktāl ir iespējams, ka parāds tiks atmaksāts pilnībā), nepaļaujoties uz nodrošinājuma realizāciju, vismaz apliecinot ar nebūt ne maznozīmīga apjoma

pamatsummas maksājumiem. Šajā politikā jāparedz gan pamatsummas, gan procentu maksājumus.

159. Turklāt, ja aizņēmējam ar kredītiestādi ir citi riska darījumi, uz kuriem neattiecas pārskatīšanas pasākums, kredītiestādei jāņem vērā šo riska darījumu ietekme un darbības rezultāti, izvērtējot aizņēmēja spējas izpildīt nosacījumus, kas paredzēti pēc pārskatīšanas. Saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikumu parādu apsvērumiem nevajadzētu mainīt ienākumus nenesošu darījumu statusa piemērošanas līmeni, un tikai tādi riska darījumi, kuriem piemēroti pārskatīšanas pasākumi, jāuzskata par pārskatītiem riska darījumiem.

160. Tam, ka pastāv tādi līguma nosacījumi, ar kuriem tiek pagarināts atmaksas periods, piemēram, pamatsummas atmaksas termiņa pagarinājumi, jāapstiprina fakts, ka pārskatītie riska darījumi tiek klasificēti kā ienākumus nenesoši līdz laikam, kad tiek izpildītas Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikuma prasības. Tas, ka ir pagājis viena gada atvēršanas periods, automātiski nenozīmē, ka notiks pārklasifikācija uz ienākumus nesoša darījuma statusu, ja vien šo 12 mēnešu laikā nav veikti regulāri maksājumi un, novērtējot varbūtēju nespēju samaksāt, tiek konstatēts, ka nepastāv pazīmes nespējai samaksāt parādu pilnā apmērā.

7.2.4 Riska darījumu identificēšana par ienākumus nesošiem pārskatītiem riska darījumiem

161. Gadījumos, kad pārskatīti riska darījumi tiek klasificēti kā ienākumus nesoši vai nu tāpēc, ka tie atbilst nosacījumiem, lai tos pārklasificētu ienākumus nenesošu darījumu kategorijā, vai arī tāpēc, ka pārskatīšanas pasākumu piešķiršanas rezultātā riska darījums nav ticis klasificēts kā ienākumus nenesošs, tos jāturpina identificēt kā pārskatītus, ja tiek izpildīti visi nosacījumi, saskaņā ar kuriem tiek pārtraukta riska darījumu kā pārskatītu klasifikācija, kā paredzēts Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikuma 256. punktā.

162. Kredītiestāžu politikā attiecībā uz ienākumus nesošu pārskatītu riska darījumu identificēšanu jānorāda prakse, kā novērst bažas par aizņēmēja finanšu grūtībām. Kredītiestāžu politikā jāparedz, lai aizņēmējs regulāros maksājumos atmaksātu summu, kas vienāda ar visām summām (pamatsummu un procentiem), kuru atmaksā iepriekš koncesijas laikā tika kavēta vai to atzīšana pārtraukta, vai kā citādi pierādītu savas spējas izpildīt nosacījumus, kas paredzēti pēc pārskatīšanas, saskaņā ar alternatīviem objektīviem kritērijiem, kas ietver pamatsummas atmaksu.

163. Saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikuma 260. punktu jaunie pārskatīšanas pasākumi, kas piešķirti ienākumus nesošiem pārskatītiem riska darījumiem, kuri pārklasificēti no ienākumus nenesošu darījumu kategorijas, būs saistīti ar šo darījumu pārklasificēšanu uz ienākumus nenesošu darījumu kategoriju. Tas pats jāpiemēro, ja šiem riska darījumiem kavētais termiņš ir ilgāks par 30 dienām.

7.3 Ienākumus nenesošu riska darījumu definīcijas konsekventa piemērošana

164. Kredītiestādēm saskaņā ar EBI pamatnostādņu par saistību neizpildes definīciju 8. iedaļu jāpieņem atbilstoši mehānismi un procedūras, lai saskaņoti īstenotu šādu noteikšanu visos meitasuzņēmumos un filiālēs. Tas nodrošinās, ka ieņēmumus nenesošu riska darījumu identifikācija būs konsekventa uzņēmumu un banku grupu līmenī.

165. Kredītiestāžu politikai jānodrošina konsekventa attieksme pret atsevišķiem klientiem un saistīto klientu grupām, kā noteikts Regulā (ES) Nr. 575/2013, EBI pamatnostādnēs par saistītajiem klientiem³⁰ un EBI pamatnostādnēs par saistību neizpildes definīciju. Kredītiestāžu politikai arī jānodrošina, lai tiktu konsekventi novērtētas juridiskās attiecības starp juridiskām personām savstarpēji saistītu klientu grupā. Ņemot vērā iespējamo kaitīgo ietekmi, kredītiestādēm, novērtējot aizņēmēja riska darījuma statusu kā ienākumus nenesošu, kad vien iespējams, jāpieņem grupas perspektīvas, ja vien to neietekmē atsevišķi strīdi, kas nav saistīti ar darījuma partnera maksāspēju.

166. Saskaņā ar EBI pamatnostādnēm par saistību neizpildes definīciju kredītiestādēm jāuztur visu klasifikācijas kritēriju reģistrs.

8. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu vērtības samazināšanās un norakstīšana

167. Kredītiestādēm jānovērtē ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu zaudējumu atskaitījumi, uz kuru attiecas vērtības samazināšanās, saskaņā ar EBI pamatnostādnēm par kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti.

168. Šajā iedaļā izklāstīti galvenie pārvaldības un darbības elementi saistībā ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu vērtības samazināšanās novērtēšanu un norakstīšanu.

8.1 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu norakstīšana

169. Saskaņā ar EBI pamatnostādnēm par kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti³¹ neatgūstamība attiecīgajā periodā jāatzīst ar zaudējumu atskaitījumiem vai norakstīšanu. Ja kredītiestādei nav pamata sagaidīt riska darījuma līgumā noteikto naudas plūsmu atgūšanu, tam jābūt par iemeslu daļējai vai pilnīgai riska darījuma norakstīšanai (SFPS 9.B3.2.16.r).

³⁰ Pamatnostādnēs par savstarpēji saistītiem klientiem saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. daļas 39. punktu.

³¹ Pamatnostādnēs par kredītiestāžu kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti (EBA/GL/2017/06).

170. Norakstīšana var tikt veikta, pirms pilnībā pabeigta tiesvedība pret aizņēmēju, lai atgūtu parādu. Nav jāuzskata, ka norakstīšana nozīmē, ka kredītiestāde ir atsaukusi likumīgās tiesības atgūt parādu; kredītiestādes lēmums atsaukt juridisko prasību pret parādu ir parāda atlaišana.
171. Norakstīšana ir atzīšanas fakta atsaukšana (SFPS 9.5.4.4.). Ja tiek iekasēti naudas līdzekļi vai iegūti citi aktīvi, šie ieguvumi peļņas vai zaudējumu aprēķinā tieši jāatzīst kā ienākumi.
172. Kredītiestādēm jāglabā detalizēta informācija par visiem ieņēmumus nenesošu riska darījumu norakstījumiem, kas veikti portfeļa līmenī.

8.2 Ieņēmumus nenesošu riska darījumu vērtības samazināšanās un norakstījumi

173. Kredītiestādēm savā iekšējā politikā jāiekļauj norādījumi par zaudējumu un norakstījumu savlaicīgumu, atzīstot ārējos apstākļus un tādus faktoros kā notiekošā tiesvedība. Jo īpaši attiecībā uz nenodrošinātiem riska darījumiem vai riska darījumu daļām kredītiestādēm jāapsver piemēroti maksimālie termiņi pilnīgam vērtības samazinājumam, segšanai un norakstīšanai. Attiecībā uz riska darījumu daļām, uz kurām attiecas nodrošinājums, minimālā vērtības samazinājuma līmeņa noteikšanā jāņem vērā nodrošinājuma veids. Kalibrējot iepriekš minētos vērtības samazinājumu un norakstījumu periodus, jāpiemēro empīriski pierādījumi. Novērtējot ieņēmumus nenesošu riska darījumu atgūstamību un nosakot iekšējās ieņēmumus nenesošu riska darījumu norakstīšanas pieejas, kredītiestādēm jāpievērš īpaša uzmanība turpmāk uzskaitītajām kohortām, jo tām var būt lielāks pastāvīgas neatgūstamības līmenis.
- a) Riska darījumi ar ilgstošiem parādiem: dažādiem portfeļiem var tikt piemērotas dažādas robežvērtības. Ja aizņēmējs ir ilgstoši kavējis parāda atmaksu, kredītiestādēm jānovērtē ieņēmumus nenesošu riska darījumu atgūstamība. Ja pēc šā novērtējuma tiek secināts, ka nav pamatoti sagaidīt riska darījuma vai riska darījuma daļas atgūšanu, jāveic pilnīga vai daļēja norakstīšana.
- b) Riska darījumi, kas pakļauti maksātnespējas procedūrai: ja riska darījuma nodrošinājuma līmenis ir zems, juridiskie izdevumi bieži vien absorbē ievērojamu daļu no bankrota procedūras ieņēmumiem, un tāpēc sagaidāms, ka atgūstamās summas būs ļoti nelielas.
- c) Daļējus norakstījumus var attaisnot, ja ir pierādījumi, ka aizņēmējs nevar pilnībā atmaksāt riska darījuma summu, kas nozīmē, ka pastāv pamatotas gaidas par riska darījuma daļas atgūšanu.

8.3 Vērtības samazinājuma un norakstīšanas procedūras

174. Kredītiestādēm jāpieņem, jādokumentē un jāievēro pareiza politika, procedūras un kontrole, lai novērtētu un noteiktu zaudējumu atskaitījumu un norakstīšanas apjomu attiecībā uz ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem saskaņā ar EBI pamatnostādnēm par kredītriska

pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti. Kredītiestādēm jāpārbauda zaudējumu atskaitījumu aprēķinus attiecībā pret faktiskajiem zaudējumiem.

175. Šajā metodikā jāietver arī norakstījumu un atgūšanas politika un procedūras, kā noteikts EBI pamatnostādnēs par kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti. Norakstījumu politikā jāietver rādītāji, ko izmanto, lai novērtētu atgūšanas gaidas, un detalizēta informācija par tiem norakstītajiem darījumiem, uz kuriem joprojām attiecas atgūšanas darbība.

176. Saskaņā ar EBI pamatnostādnēm par kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti kredītiestādēm jāievieš kopēji procesi, sistēmas, rīki un dati.

177. Kredītiestādes iekšējās revīzijas funkcijas darbības jomā jāpārbauda metodoloģija, ko izmanto saskaņā ar EBI pamatnostādnēm par iekšējo pārvaldību³².

9. Nodrošinājuma, kas ir nekustamais un kustamais īpašums novērtēšana

178. Šajā iedaļā ir izklāstīti ieņēmumus nenesošos riska darījumos iekļāto nekustamā un kustamā īpašuma nodrošinājuma vērtēšanas galvenie elementi.

9.1 Pārvaldība, procedūras un kontrole

9.1.1 Vispārējā politika un procedūras

179. Kredītiestādei jābūt rakstveida politikai un procedūrām, kas reglamentē īpašuma nodrošinājuma novērtēšanu. Šai politikai un procedūrām jābūt pilnībā saskaņotām ar kredītiestādes risku, ko iestāde vēlas uzņemt, sistēmu.

180. Šai politikai un procedūrām jāaptver visa nekustamā un kustamā īpašuma nodrošinājuma novērtēšana neatkarīgi no tā, vai tā ir atbilstīga prudenciālajiem mērķiem saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 208. un 210. panta prasībām.

181. Šī politika un procedūras jāapstiprina vadības struktūrai, un tās būtu jāpārskata vismaz reizi gadā.

9.1.2 Uzraudzība un kontrole

182. Kredītiestādēm regulāri jāuzrauga un jāpārskata iekšējo vai ārējo vērtētāju veiktie novērtējumi, kā izklāstīts šajā iedaļā.

³² Pamatnostādnēs par iekšējo pārvaldību saskaņā ar Direktīvu 2013/36/ES (EBA/GL/2017/11).

183. Kredītiestādēm jāizstrādā un jāīsteno stabila iekšējā kvalitātes nodrošināšanas politika un procedūras iekšējiem un ārējiem novērtējumiem, ņemot vērā šādus aspektus.

- a) Kvalitātes nodrošināšanas process jāveic, izmantojot funkciju, kas nav atkarīga no funkcijas, kas veic sākotnējo novērtēšanu, aizdevumu apstrādi, aizdevumu uzraudzību un risku parakstīšanas procesu.
- b) Ārējo vērtētāju atlases procesa neatkarība regulāri jāpārbauda kā daļa no kvalitātes nodrošināšanas procesa.
- c) Atbilstošs, līdzīgs iekšējo un ārējo novērtējumu paraugs regulāri jāsalīdzina ar tirgus novērojumiem.
- d) Regulāri jāveic gan iekšējo, gan ārējo novērtējumu atkārtota pārbaude.
- e) Kvalitātes nodrošināšanas procesam jābalstās uz atbilstošu parauga lielumu.

184. Turklāt iekšējās revīzijas funkcijai regulāri jāpārskata vērtēšanas politikas un procedūru konsekvence un kvalitāte, vērtētāju atlases procesa neatkarība un ārējo un iekšējo vērtētāju veikto novērtējumu atbilstība.

9.1.3 Individuāls nekustamā īpašuma novērtējums un indeksācijas izmantošana

185. Kredītiestādēm regulāri jāuzrauga nekustamā īpašuma nodrošinājuma vērtība, kā noteikts Regulas (ES) Nr. 575/2013 208. panta 3. punktā.

186. Indeksāciju vai līdzīgas metodes var izmantot, lai uzraudzītu nodrošinājuma vērtību un identificētu nodrošinājumus, kuriem nepieciešama pārvērtēšana. Tam jānotiek saskaņā ar iestādes politiku un ar nosacījumu, ka novērtējamo nodrošinājumu var precīzi novērtēt ar šādām metodēm.

187. Indeksi, ko izmanto, lai veiktu šo indeksāciju, var būt iekšēji vai ārēji, kamēr attiecībā uz tiem tiek ievēroti šādi nosacījumi:

- a) tos regulāri pārskata, un šīs pārskatīšanas rezultāti ir dokumentēti un viegli pieejami, un pārskata cikla un pārvaldības prasības ir skaidri noteiktas vadības struktūras apstiprinātā politikas dokumentā;
- b) tie ir pietiekami detalizēti, un šī detalizācijas metode ir piemērota un atbilstoša konkrētā nodrošinājuma veidam;
- c) ir balstīti uz pietiekamu laika periodu, kurā novēroti empīriski pierādījumi par faktiskajiem nekustamā īpašuma darījumiem.

188. Nekustamā īpašuma nodrošinājuma vērtēšana un pārvērtēšana jāveic individuāli un katram īpašumam atsevišķi. Nekustamā īpašuma nodrošinājuma vērtēšana un pārvērtēšana nav jāveic,

izmantojot statistisko modeli kā vienīgo līdzekli nekustamā īpašuma vērtēšanas pārskatīšanas veikšanai.

189. Kompetentajām iestādēm jānosaka kopēja robežvērtība ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem izmantota nodrošinājuma individuālai vērtēšanai un pārvērtēšanai, ko veic neatkarīgs vērtētājs. Šī robežvērtība jāpiemēro visām kredītiestādēm, kas atrodas iestādes jurisdikcijā, un tai jābūt publiski pieejamai.

9.1.4 Vērtētāji

190. Visus nekustamā īpašuma vērtējumus, tostarp atjauninātus novērtējumus, jāveic neatkarīgam un kvalificētam iekšējam vai ārējam vērtētājam, kuram ir nepieciešamā kvalifikācija, spējas un pieredze, lai veiktu vērtējumu, kā noteikts Regulas (ES) Nr. 575/2013 208. panta 3. punkta b) apakšpunktā un 229. pantā.

191. Ārējo vērtējumu nolūkā kredītiestādēm jāizveido neatkarīgu un kvalificētu vērtētāju grupu, pamatojoties uz turpmāk izklāstītajiem kritērijiem. Vērtētāju darba izpilde pastāvīgi jānovērtē, un jāpieņem lēmums par to, vai katram no vērtētājiem jāturpina darbs šajā grupā vai ne.

192. Kredītiestādēm jānodrošina, lai ārējiem vērtētājiem grupā būtu atbilstoša un derīga profesionālās darbības apdrošināšana.

193. Kredītiestādei jānodrošina, ka katrs kvalificētais vērtētājs šajā grupā:

- a) ir profesionāli kompetents un tam ir vismaz minimālais izglītības līmenis, kas atbilst valsts prasībām, lai veiktu šādus vērtējumus;
- b) viņam ir atbilstošas tehniskās prasmes un pieredze, lai veiktu darba uzdevumu;
- c) ir iepazinies un var pierādīt spējas ievērot visus tiesību aktus, noteikumus un īpašuma vērtēšanas standartus, kuri ir piemērojami un attiecas uz vērtētāju un darba uzdevumu;
- d) ir nepieciešamās zināšanas par vērtēšanas priekšmetu, attiecīgo nekustamā īpašuma tirgu un vērtēšanas mērķi.

194. Vērtētāju grupai jābūt ar pieredzi dažādās īpašumu nozares jomās, kas atbilstu kredītiestādes īstenotajai kredītēšanas darbībai un aizdevumu sniegšanas vietai.

195. Lai mazinātu jebkādu interešu konfliktu iespējamību, kredītiestādēm jānodrošina, lai visi iekšējie un ārējie vērtētāji, kas gatavojas veikt konkrēta īpašuma faktisko vērtējumu, un viņu pirmās pakāpes radnieki atbilstu šādām prasībām.

- a) Viņi nav iesaistīti aizdevumu apstrādē, lēmumos par aizdevuma izsniegšanu vai kredītriska parakstīšanas procesā.
- b) Viņu viedokli neveido vai neietekmē aizņēmēja kredīspēja.

- c) Viņiem nav konkrēta vai potenciāla, pašreizēja vai iespējama interešu konflikta attiecībā uz vērtēšanas rezultātu.
- d) Viņiem nav personīgas intereses attiecībā uz īpašumu.
- e) Viņi nav saistīti ne ar īpašuma pircēju, ne pārdevēju.
- f) Viņi sniedz objektīvu, skaidru, pārredzamu un objektīvu vērtēšanas ziņojumu.
- g) Maksa, ko viņi saņem, nav saistīta ar vērtēšanas rezultātu.

196. Kredītiestādēm jānodrošina pietiekama vērtētāju rotācija, t. i., ja viens vērtētājs veic divus secīgus individuālus nekustamā īpašuma novērtējumus, jānodrošina rotācija, kā rezultātā tiktu iecelts vai nu cits iekšējais vērtētājs, vai cits ārējās vērtēšanas pakalpojumu sniedzējs.

9.2 Vērtēšanas biežums

197. Prudenciālajiem mērķiem kredītiestādēm jāatjaunina visu nodrošināto riska darījumu vērtēšana saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 208. panta 3. punkta un 210. panta c) punkta prasībām.
198. To nodrošinājumu grupa, uz kuriem attiecas regulāri individuāli vērtējumi un pārvērtējumi, jāatjaunina laikā, kad riska darījums tiek klasificēts kā ienākumus nenesošs, un vismaz reizi gadā, līdz tas tiek klasificēts kā ienākumus nesošs. Kredītiestādēm jāpārliedz, ka attiecībā uz nodrošinājumu, uz ko attiecas indeksācija vai citas līdzīgas metodes, indeksētā vērtība tiek atjaunināta vismaz reizi gadā.
199. Īpašumiem ar atjauninātu individuālu vērtējumu, kas veikts pēdējo 12 mēnešu laikā (saskaņā ar visiem piemērojamajiem principiem un prasībām, kas izklāstītas šajā iedaļā), īpašuma vērtību var indeksēt līdz periodam, kad tiek veikta vērtības samazinājuma pārskatīšana.
200. Kredītiestādēm biežāk jāveic uzraudzība, ja tirgu ietekmē nozīmīgas negatīvas izmaiņas un/vai ir pazīmes par būtisku konkrētā nodrošinājuma vērtības samazināšanos.
201. Tādēļ kredītiestādēm jānosaka kritēriji savā nodrošinājuma vērtēšanas politikā un procedūrās, lai noteiktu, vai ir notikusi ievērojama nodrošinājuma vērtības samazināšanās. Ja iespējams, tie ietvers kvantitatīvās robežvērtības katram nodrošinājuma veidam, pamatojoties uz novērotajiem empīriskajiem datiem un kredītiestāžu jebkuru kvalitatīvu pieredzi, ņemot vērā tādus būtiskus faktoros kā tirgus cenu tendences vai neatkarīgu vērtētāju viedoklis.
202. Kredītiestāžu rīcībā jābūt piemērotiem procesiem un sistēmām, lai identificētu novecojušus novērtējumus un ziņotu par nepieciešamību sagatavot vērtēšanas ziņojumus.

9.3 Vērtēšanas metodika

9.3.1 Vispārīgi apsvērumi

203. Kredītiestādēm jānosaka nodrošinājuma vērtēšanas metodes attiecībā uz katru nodrošinātā produkta veidu; tām jābūt piemērotām un atbilstošām attiecīgajam nodrošinājuma veidam.
204. Viss nekustamā īpašuma nodrošinājums jāvērtē, pamatojoties uz tirgus vērtību vai hipotekāro vērtību, kā noteikts Regulas (ES) Nr. 575/2013 229. pantā. Kustamais īpašums jāvērtē pēc tā tirgus vērtības.
205. Attiecībā uz kustamo īpašumu kredītiestādēm periodiski jānovērtē īpašuma likviditāte saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 199. panta 6. punkta prasībām. Ja tirgū cenas ir būtiski nepastāvīgas, iestādei jāpierāda, ka nodrošinājuma vērtēšana ir pietiekami konservatīva.
206. Attiecībā uz kustamo īpašumu kredītiestādēm saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2012 210. panta prasībām saprātīgā termiņā jāveic pietiekama juridiska analīze, kas apliecinātu

nodrošinājuma atgūstamību, ietverot tiesiskā pamata novērtējumu attiecībā uz piespiedu izpildi un likvidāciju nodrošinājumu saistību neizpildes gadījumā.

207. Nevajadzētu izmantot vispārējos vērtējumus, kuru pamatā ir tikai diskontētās aizvietošanas izmaksas. Attiecībā uz ienākumus nesošiem īpašumiem var izmantot ar tirgu salīdzināmu vai diskontētās naudas plūsmas pieeju.

208. Īpašuma nodrošinājums jānovērtē saskaņā ar piemērojamajiem starptautiskajiem, Eiropas un nacionālajiem standartiem³³.

9.3.2 Sagaidāmā nākotnes naudas plūsma

209. Kredītiestādēm jānovērtē diskontētās naudas plūsmas piesardzīgi un atbilstoši piemērojamiem grāmatvedības standartiem.

210. Aprēķinot diskontētās naudas plūsmas, jāņem vērā gadījumi, kad:

- a) aizņēmēja pamatdarbības naudas plūsma turpinās un to var izmantot, lai atmaksātu finanšu parādu, un nodrošinājums var tikt izmantots tiktāl, ciktāl tas neietekmē pamatdarbības naudas plūsmu; un
- b) aizņēmēja pamatdarbības naudas plūsma izbeidzas un tiek realizēts nodrošinājums.

211. Ja novērtējums ir balstīts uz pieņēmumu, ka aizņēmēja pamatdarbības naudas plūsma turpināsies, ietverot naudas plūsmu no nodrošinājuma, ir nepieciešama atjaunināta un ticama informācija par naudas plūsmu.

212. Ja novērtējums balstās uz pieņēmumu, ka aizņēmēja pamatdarbības naudas plūsma izbeigsies, jāpielāgo nākotnes pārdošanas ieņēmumi no nodrošinājuma realizācijas, lai tiktu ņemtas vērā atbilstošās likvidācijas izmaksas un tirgus cenas atlaide.

213. Papildus iepriekš minētajām likvidācijas izmaksām atjauninātajam novērtējumam vajadzības gadījumā jāpiemēro tirgus cenas atlaide, kā norādīts turpmāk.

214. Likvidācijas laikā attiecībā uz īpašuma cenu jāņem vērā faktiskie un paredzamie tirgus apstākļi.

215. Jāņem vērā arī pārdošanas termiņi saistībā ar iekļāto īpašumu atsavināšanu, pamatojoties uz parādu izpildes praksi un pieredzi tiesvedības procesos valsts līmenī, kā arī uz empīriskiem pierādījumiem, un tie attiecīgi jāpārbauda. Šajos apsvērumos jāietver visas darbības izmaksas vai kapitāla izdevumi, kas rodas pirms pārdošanas.

³³ Tie ietver Eiropas vērtēšanas standartus EVS-2016 (Zilā grāmata) un Karaliskās zvērinātu ģeodēzistu organizācijas (RICS) standartus.

216. Nodrošinājuma izpilde var ietvert gan vienprātīgas, gan nevienprātīgas (piespiedu) likvidācijas stratēģijas.
217. Likvidācijas izmaksu atlaidei jāatspoguļo nodrošinājuma realizācijas veids, t. i., vai tas ir vienprātīgs vai nevienprātīgs.
218. Tirgus cenu atlaidei jāatspoguļo tirgus likviditāte un likvidācijas stratēģija. Tai nevajadzētu atspoguļot ārkārtas pārdošanas nosacījumus, ja vien paredzamā likvidācijas stratēģija tiešā veidā neietver ārkārtas pārdošanu.
219. Kredītiestādēm 9. SFPS mērķiem pašu kapitāla aprēķināšanai un riska kontroles nolūkā jāpiemēro atbilstošas tirgus cenu atlaides. Tirgus cenu atlaide var būt tuvu nullei tikai ļoti likvidiem un drošiem nodrošinājuma veidiem, kurus neietekmē nekādi būtiski korelācijas riski.
220. Visām kredītiestādēm jāizstrādā savi pieņēmumi par likvidācijas izmaksām un tirgus cenu atlaidēm, pamatojoties uz novērotajiem empīriskajiem pierādījumiem. Ja pieejami ir nepietiekami empīriskie pierādījumi, pieņēmumi par atlaidēm jābalsta vismaz uz likviditāti, ilgumu laikā un vērtējuma kvalitāti/novecošanu. Ja kredītiestāde saskaras ar situāciju, kad nekustamā īpašuma tirgus ir neaktīvs un pārdod tikai neredzamus īpašumus vai kad pārdošanas vēsture ir uzskatāma par nepietiekamu, jāpiemēro konservatīvāka tirgus cenas atlaide.

9.4 Turpmāki apsvērumi no īpašuma nodrošinājuma likvidācijas izrietošas naudas plūsmas novērtēšanai

221. Novērtējot naudas plūsmu, kas izriet no īpašuma likvidācijas, kredītiestādēm jāizmanto atbilstoši un ticami pieņēmumi. Turklāt kredītiestādēm jāpievērš uzmanība naudas plūsmas novērtēšanas prasībām saskaņā ar 13. SFPS par patiesās vērtības noteikšanu. Konkrēti, finanšu iestādēm jāatbilst šādām prasībām:
- Tām jānosaka pieņemtais atsavināšanas laiks, ņemot vērā faktiskos un sagaidāmos tirgus apstākļus, kā arī pamatā esošo valsts tiesisko regulējumu par ieķīlāto īpašumu atsavināšanu.
 - Tām jānodrošina, lai nekustamā īpašuma cena, ko izmanto, lai noteiktu aplēsto tirgus nodrošinājuma vērtību likvidācijas brīdī, pamatā nebūtu makroekonomiskās prognozes/pieņēmumi, kas ir optimistiskāki nekā prognozes, ko sagatavojušas tādas attiecīgās iestādes un organizācijas kā, piemēram, Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) un Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECBS) / Eiropas Sistēmisko risku kolēģijā (ESRK), un tāpēc neatbalsta pieņēmumu par uzlabojumu faktiskajos tirgus apstākļos.
 - Tām jānodrošina, ka netiek pieņemts, ka ienākumi no īpašuma nodrošinājuma pieaugs no pašreizējā līmeņa, ja vien šāda palielinājuma pamatā nav spēkā esošas līgumiskās vienošanās. Turklāt, aprēķinot naudas plūsmu, jāmaina pašreizējie ienākumi no īpašuma, lai atspoguļotu sagaidāmos ekonomiskos apstākļus. Kredītiestādēm jāapsver, vai ir lietderīgi prognozēt

ienākumu līmeņa saglabāšanos recesijas apstākļos, kurā palielinās tukšo īpašumu skaits un/vai samazinās pieprasījums pēc transportēšanas, tādējādi samazinot spiedienu uz ienākumiem.

- d) Īpašuma nodrošinājuma turēšanas stratēģija nav pieņemama. Turēšanas stratēģija ir definēta kā aktīva turēšana virs tirgus vērtības, pieņemot, ka šis aktīvs tiks pārdots tad, kad tirgus būs atguvies.

222. Izmantojot nodrošinājuma vērtību riska darījuma atgūstamās summas novērtējumā, jādokumentē vismaz šādi aspekti:

- a) kā tika noteikta vērtība, ietverot vērtējumu izmantošanu, vērtēšanas pieņēmumus un aprēķinus;
- b) pamatojums, kas atbalsta novērtēto vērtību korekcijas, ja tādas ir;
- c) pārdošanas izmaksu noteikšana, ja piemērojams;
- d) pieņemtais atgūšanas laika grafiks;
- e) vērtētāja kompetence un neatkarība.

223. Ja tiek izmantota tirgū novērojama tirgus cena, lai novērtētu riska darījuma atgūstamo summu, jādokumentē arī novērojamās tirgus cenas summa, avots un datums.

224. Kredītiestādēm jāspēj kompetentajai iestādei pamatot pieņēmumus, kas izmantoti, lai novērtētu atgūstamo summu, ja tā to pieprasa, sniedzot informāciju par īpašuma tirgus vērtību, tirgus cenu atlaidi, piemērojamiem juridiskajiem un pārdošanas izdevumiem un termiņu, kas izmantots attiecīgās likvidācijas laikam. Kredītiestādēm jābūt iespējai pilnībā gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi pamatot savus pieņēmumus un izskaidrot savu gaidu izraisītājfaktorus, ņemot vērā pagātnes un pašreizējo pieredzi.

9.5 Atpakaļejošas pārbaudes

225. Kredītiestādēm, izmantojot pamatotu atpakaļejošu pārbaudi, jāpierāda, ka izmantotie pieņēmumi atgūstamās summas novērtēšanai bija saprātīgi un pamatoti ar pieredzētajiem novērojumiem. Šajā sakarā kredītiestādēm regulāri atpakaļejošā veidā jāpārbauda savas vērtēšanas vēsture (pēdējais novērtējums, pirms riska darījums tika klasificēts kā ienākumus nenesošs) attiecībā pret savu pārdošanas vēsturi (nodrošinājuma neto pārdošanas cena). Atkarībā no kredītiestādes lieluma un uzņēmējdarbības modeļa, atpakaļejošas pārbaudes procesa nolūkā tas jādiferencē pēc nodrošinājuma veida, vērtēšanas modeļa/pieejas, pārdošanas veida (brīvprātīga/piespiedu) un reģiona. Atpakaļejošu pārbaudes rezultāti jāizmanto, lai noteiktu diskontus nodrošinājuma novērtējumiem, atbalstot riska darījumus, kas vēl ir to bilancē.

226. Tās ir kredītiestādes, kas izmanto uz iekšējiem reitingiem balstīto attīstīto (*A-IRB*) pieeju, var izmantot nodrošinātos saistību nepildīšanas zaudējumus (*LGD*), lai noteiktu diskontus.

9.6 IT datubāzes prasības attiecībā uz nodrošinājumu

227. Kredītiestāžu rīcībā jābūt darījumu datubāzēm, lai varētu pienācīgi novērtēt, uzraudzīt un kontrolēt kredītrisku, reaģēt uz vadības struktūru un uzraudzības iestāžu pieprasījumiem un nodrošināt informācijas sniegšanu ar periodiskiem ziņojumiem un citiem savlaicīgiem un visaptverošiem dokumentiem. Konkrēti, datubāzēm jāatbilst šādām prasībām:

- a) datu pietiekama kvalitāte un kvantitāte, jo tie aptver visus būtiskos riska faktoros;
- b) datu precizitāte, integritāte, uzticamība un savlaicīgums;
- c) konsekvence — tām jābūt balstītām uz kopīgiem informācijas avotiem un vienotām jēdzienu definīcijām, ko izmanto kredītriska kontrolei;
- d) izsekojamība, lai varētu identificēt informācijas avotu.

228. Šajās datubāzēs jāietver visa attiecīgā informācija par kredītiestāžu ar darījumiem saistītajiem īpašumiem un citu nodrošinājumu un saiknēm starp nodrošinājumu un konkrētiem darījumiem.

9.7 Pārņemto aktīvu novērtēšana

229. Kredītiestādēm stingri jāapsver pārņemto aktīvu klasificēšana par ilgtermiņa aktīviem, kas tiek turēti pārdošanai saskaņā ar 5. SFPS. Šī grāmatvedības uzskaitē nozīmē to, ka aktīvam jābūt pieejamam tūlītējai pārdošanai tā esošajā stāvoklī (SFPS 5.7), vadības struktūrai jāapstiprina individuāls plāns aktīvu pārdošanai īsā laikposmā (parasti viena gada laikā) un jāievēro aktīvu pārdošanas politika (SFPS 5.8); tādējādi tā veicina atgūšanu.

230. Saņemtie pārņemtie aktīvi jānovērtē zemākajā vērtībā no:

- a) piemēroto finanšu aktīvu summu, uzskatot pārņemto aktīvu vai saņemtu kā parāda atmaksu kā nodrošinājumu;
- b) atsavinātā aktīva patiesās vērtības, atskaitot pārdošanas izmaksas.

231. Ja patiesā vērtība netiek iegūta, no aktīva tirgus, bet tās noteikšanas pamatā ir novērtēšanas metode (2. vai 3. līmenis), jāveic dažas korekcijas, konkrēti, divu šādu faktoru dēļ.

- a) Aktīvu stāvoklis vai atrašanās vieta. Patiesās vērtības aprēķinā jāiekļauj ar šo aktīvu saistītais risks un nenoteiktība.
- b) Tirgu darbības apjoms vai līmenis saistībā ar šiem aktīviem. Aprēķinā jāiekļauj kredītiestādes iepriekšējā pieredze, kas iegūta, īstenojot realizāciju, kā arī atšķirības starp summām, kas iegūtas, izmantojot attiecīgo vērtēšanas metodi, un realizācijas rezultātā iegūtās galīgās

summas. Pieņēmumi, kas izdarīti, lai noteiktu šo korekciju, var tikt dokumentēti, un tiem pēc pieprasījuma vajadzētu būt pieejamiem uzraudzības iestādēm. Var apsvērt nelikviditātes atlaides.

232. Ja kredītiestāžu pārņemtie aktīvi joprojām ir būvniecības stadijā un tiek nolemts būvniecību pabeigt pirms aktīvu pārdošanas, attiecībā uz tiem jāpierāda šādas stratēģijas pamatotība, un izmaksām nevajadzētu pārsniegt patieso vērtību, atskaitot izmaksas, kas vajadzīgas, lai pabeigtu un pārdotu šo aktīvu, ņemot vērā atbilstošu nelikviditātes atlaidi, kā aprakstīts iepriekš.

233. Ja pārņemtais aktīvs ir pārsniedzis vidējo turēšanas periodu, kāds ir līdzīgiem aktīviem, attiecībā uz kuriem ir ieviesta aktīva pārdošanas politika, kredītiestādēm jāpārskata vērtēšanas procesā piemērojamā nelikviditātes atlaide, kas aprakstīta iepriekš, to attiecīgi palielinot. Šādos apstākļos kredītiestādei jāatturas atzīt aktīvu esošā uzkrātā vērtības samazinājuma atjaunošanu/apvērsi, jo tās ilgstoša klātbūtne bilancē pierāda, ka kredītiestāde nevar pārdot aktīvu ar paaugstinātu novērtējumu.

234. Attiecībā uz pārņemto aktīvu vērtēšanas biežumu un piemērojamajām procedūrām jāievēro nekustamam īpašumam paredzētās procedūras, kā noteikts 9.1.2. un 9.2. iedaļā.

10. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu pārvaldības uzraudzības novērtējums

235. Saskaņā ar kredītiestāžu pastāvīgu iesaisti SREP kompetentajām iestādēm jāuzrauga, kā kredītiestādes piemēro šīs pamatnostādnes, jo īpaši izstrādājot un īstenojot ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju, kā arī attiecīgos pārvaldības un darbības satvarus, kā aprakstīts 4. un 5. iedaļā. Kompetento iestāžu novērtējumos cita starpā jāietver informācija, vai kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija:

- a) ir iekļauta kredītiestādes vispārējā stratēģijā un uz to attiecas atbilstoša ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldība, tostarp riska pārvaldības un kontroles satvars;
- b) balstās uz kredītiestādes iekšējo spēju ticamu pašnovērtējumu;
- c) tajā ir pienācīgi ņemta vērā kredītiestādes darbības vide, ārējie apstākļi un situācija ar kapitālu;
- d) aptver ne tikai īstermiņa laikposmu, bet arī vidēja un/vai ilgtermiņa laikposmu;

e) ietver laika ziņā reālus, pamatotus, tomēr vērienīgi kvantitatīvus ieņēmumus nenesošu riska darījumu mērķus un vajadzības gadījumā pārņemto aktīvu mērķus, un to atbalsta darbības plāns.

236. Ja kompetentā iestāde secina, ka kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā acīmredzami trūkst viens vai vairāki elementi, kas uzskaitīti 235. punkta a)–e) apakšpunktā, tas jāuzskata par nopietnu trūkumu ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā. Šajā gadījumā kompetentajām iestādēm jāpieprasa tūlītēja ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas pārskatīšana.

237. Ja kompetentās iestādes novērtējuma rezultāts ir tāds, ka ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija kopumā atbilst 236. punkta a)–e) apakšpunkta prasībām, bet ir noteikti trūkumi, kompetentajai iestādei jānodrošina, lai kredītiestādes iesniedz rīcības plānu par to, kā novērst trūkumus un izveidot efektīvu un savlaicīgu ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldības satvaru.

238. Kompetentajām iestādēm uzraudzības novērtējums jāpiemēro proporcionāli, ņemot vērā iestāžu raksturīgās iezīmes (piemēram, lielumu, būtību un sarežģītību). Savos SREP ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju novērtējumos un atbalstošajā pārvaldības un darbības kārtībā kompetentajām iestādēm jāņem vērā arī iestāžu uzņēmējdarbības modeļi, jo īpaši, ja iestādes vienīgais uzņēmējdarbības veids ir ieņēmumus nenesošu riska darījumu pirkšana un pārdošana.

239. Proporcionalitāti attiecībā uz mazākas un mazāk sarežģītas kredītiestādes (piemēram, SREP 3. vai 4. kategorijas iestāde³⁴) ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijas uzraudzības novērtējumu var panākt, saskaņojot novērtējumu ar SREP iesaistes modeli, kas nodrošina uz risku balstītu pieeju uzraudzībai un kurā ņemta vērā globālo un vietējo iestāžu sistēmiskā nozīme.

240. Kompetentajām iestādēm jānovērtē kredītiestādes šādos jautājumos.

- a) Darbības plāns un organizatoriskie pasākumi, ja ir izpildīts kāds no šiem kritērijiem:
- i. Kompetentās iestādes, ņemot vērā ieņēmumus nenesošu riska darījumu problēmas lielumu un sarežģītību attiecīgajā kredītiestādē, uzskata par neatbilstošu ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu identifikācijas, noteikšanas, pārvaldības, uzraudzības un mazināšanas satvaru, ietverot ieņēmumus nenesošu riska darījumu agrīnu atzīšanu un piemērotas izstrādes darbības.
 - ii. Tajā nav paredzēta vai nodrošināta nepieciešamo cilvēkresursu un tehnisko resursu piešķiršana nākotnē, kā arī paredzēts atbilstošs segums iekšējās kontroles funkcijām.

³⁴ Aprakstīts 2.1.1.1. iedaļā "Iestāžu iedalīšana kategorijās" EBI pamatnostādnēs par SREP (EBA/GL/2014/13).

- iii. Tajā nepietiekami aprakstīta ieņēmumus nenesošu riska darījumu uzraudzības procesa darbības spējas nodrošināšana.
 - b) Ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģija, ja pastāv dažādu portfeļu un segmentu stratēģisko iespēju kombinācija, attiecīgā gadījumā ietverot pārņemtos aktīvus, pēc iestādes ieskatiem nav materializējusies kā visefektīvākā un lietderīgākā ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanas stratēģija.
 - c) Kapitāla plāns, ja tajā nav pareizi norādīta plānotā ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanās kredītiestādes bilancē saskaņā ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģiju un tajā nav ietverti piemēroti pasākumi, lai nodrošinātu pietiekamu kapitāla un kapitāla rezervju daudzumu, kā arī savlaicīgi un atbilstoši vērtības samazinājumi un norakstījumi.
 - d) Izpildes novērtēšanas sistēma, ja vadības struktūrai un attiecīgajiem vadītājiem un personālam trūkst konkrētu kvantitatīvu elementu saistībā ar ieņēmumus nenesošu riska darījumu samazināšanas mērķiem, kas noteikti kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu stratēģijā.
241. Ņemot vērā kredīta kvalitātes pasliktināšanās agrīnas brīdināšanas un novēršanas nozīmi, kompetentajām iestādēm jānovērtē, vai kredītiestāžu iekšējās procedūrās tiek integrēti agrīnas brīdināšanas mehānismi.
242. Kompetentajām iestādēm jānovērtē, vai kredītiestādes:
- a) ievieš pārskatīšanas politiku un saistītos procesus, lai novērtētu pārskatīšanas pasākumu ilgtspēju un uzraudzītu pārskatīšanas pasākumu efektivitāti un lietderību;
 - b) konsekventi atzīst un klasificē ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu, tostarp pārklasificēšanas kritērijus, grupā un pamatojoties uz Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 V pielikuma definīcijām;
 - c) ievieš politiku un metodiku, ar ko nodrošināt vērtības samazinājumu un norakstījumu novērtēšanu, lai savlaicīgi atzītu vērtības samazinājumus un norakstījumus.
243. Kompetentajām iestādēm jānodrošina, lai kredītiestāžu rīcībā būtu piemērota rakstiska politika un procedūras attiecībā uz īpašuma novērtēšanu, kā aprakstīts 9. iedaļā. Jo īpaši kompetentajām iestādēm jāpārlicinās, vai šī politika aptver visus nekustamā un kustamā īpašuma veidus, kurus izmanto, lai nodrošinātu riska darījumus, kritērijus individuāla vai indeksēta vērtējuma piemērošanai un prasības, kas noteiktas attiecībā uz atbilstīgiem vērtētājiem.
244. Ja kredītiestādes ziņo par būtiskām novirzēm no darbības plāniem saskaņā ar 4.4. iedaļu, kompetentajām iestādēm jānovērtē, vai ierosinātās korekcijas darbības ir pietiekamas, lai

novērstu novirzes no plāna. Kompetentajai iestādei jāpieprasa no kredītiestādes turpmāka rīcība, ja rodas bažas par ierosināto darbību efektivitāti.

245. Iepriekš izklāstītās prasības attiecībā uz ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu pārvaldības uzraudzības novērtējumu papildina un tālāk precizē ieņēmumus nenesošu riska darījumu un pārskatītu riska darījumu novērtējumu kā kredītriska pārvaldības daļu, kā izklāstīts EBI pamatnostādnēs par kopējām procedūrām un metodoloģiju, ko izmanto SREP. Šā uzraudzības novērtējuma konstatējumi iekļautos kredītriska novērtējumā saskaņā ar EBI pamatnostādņu par kopējām procedūrām un metodoloģiju, ko izmanto SREP, 6.2. sadaļu un sniegtu par kredītriska rādītājus.

1. pielikums. Privātpersonām paredzētu ieņēmumus nenesošu riska darījumu grupēšanas paraugkritēriji

1. Fiziska vai juridiska persona:
 - a) aizņēmējs privātpersona
 - b) individuālais komersants
 - c) mazs uzņēmums vai profesionāļu grupa
 - d) MVU (pārklājas ar sabiedrībām).
2. Parādu laikposms / kavētā termiņa dienas (*dpd*) (jo augstāks ir parāda līmenis, jo šaurāks ir iespējamo risinājumu diapazons):
 - a) agrīnie parādi (> 1 dpd un ≤ 90 dpd)
 - b) kavētie parādi (> 90 dpd un < 180 dpd)
 - c) parādu atguves vienība (> 180 dpd, ieskaitot arī tiesvedības lietas (aizņēmēji, saistībā ar kuriem ir notikusi vai notiek tiesvedība)).
3. Pārstrukturēšanas gadījumi (pārstrukturēti aizdevumi ar parādu, kas liecina par pastāvīgām atmaksāšanas problēmām, un/vai piedāvātā pārstrukturēšanas risinājuma neveiksme):
 - a) iepriekšējo pārstrukturēšanas gadījumu skaits.
4. Riska darījumu bilance:
 - a) augsta vērtība
 - b) zema vērtība
 - c) vairāki riska darījumi.
5. Riska līmenis (pamatojoties uz kredītiestādes vērtējumu/uzvedības vērtējumu/iekšējās uzvedības datiem/darījumu vēsturi/kredītreitingu). Klienti ar labāku maksājumu vēsturi, visticamāk, pozitīvi atbildēs uz pārstrukturēšanas piedāvājumiem:
 - a) ļoti augsts

b) augsts

c) vidējs

d) zems

6. Pamatojoties uz aizņēmēja uzvedību:

a) sezonāli atmaksājumi

b) sadarbojas/nesadarbojas.

7. kredīt pakalpojuma mērķis (katram produktam):

a) aizdevums privātam pamata mājoklim

b) aizdevums sekundāram mājoklim/brīvdienu mājai

c) aizdevums ieguldījumam īpašumā/iegādes izīrēšanai aizdevums

d) aizdevums privātpersonām

e) patēriņa kredīta konts

f) iznomāts aktīvs

g) kredītkarte

h) aizdevums individuālais komersantam, mikrouzņēmumam vai MVU:

i. uzņēmējdarbības izveidei (telpām, infrastruktūrai vai mašīnām; renovācijai)

ii. apgrozāmais kapitāls.

8. Aizdevuma valūta.

9. Aizdevuma procentu likme (procentu likmes samazināšanas apsvēršana aizdevumiem, kuri apgrūtināti ar augstu procentu likmi, ja tas iespējams).

10. Aizņēmēja perspektīvas (aizņēmēja vecums, veselība, nodarbinātības veids un vēsture, nodarbinātības iespējas, profesionālās iemaņas, nozare).

11. Dzīvesvietas/inkorporācijas vietas valsts:

a) rezidenti

b) nerezidenti.

12. Pamatā esošā nodrošinājuma atrašanās vieta:

- a) lauku apvidus pret pilsētu
- b) galvenā atrašanās vieta, pilsētas centrs, nomale utt.

13. Pamatā esošā nodrošinājuma veids:

- a) zeme:
 - i. būvlaukums
 - ii. lauksaimniecības zeme
- b) ēka:
 - i. mājoklis
 - ii. veikals
 - iii. rūpnīca.

14. Pamatojoties uz aizdevuma un ķīlas vērtības (*LTV*) attiecību:

- a) mazas *LTV* aizdevumiem pretēji lielas *LTV* aizdevumiem var būt vēlama iespēja pārdot pamatā esošo nodrošinājumu.

15. Grūtību gadījumi (piemēram, veselības problēmas, dzīvošana šķirti, šķiršanās).

16. Aizņēmēja kredītspējas novērtējums:

- a) var atļauties aizdevuma atmaksu vai to nevar atļauties;
- b) ienākumi, no kuriem atskaitīti izdevumi salīdzinājumā ar saprātīgām dzīves izmaksām, salīdzinot ar aizdevuma pamatsummu.

2. pielikums. Ieņēmumus nenesošu riska darījumu (NPE) uzraudzības raksturojošie lielumu kritēriji

NPE uzraudzības raksturojošo lielumu kritēriji

Ieņēmumus nenesošu riska darījumu raksturlielumi

NPE līmenis un plūsmas	NPE apjoms / kopējais riska darījumu apjoms NPE apjoms + pārņemtie aktīvi + ienākumus nesoši pārskatīti riska darījumi / kopējais riska darījumu apjoms + pārņemtie aktīvi NPE ceturkšņa plūsma (+/-) / kopējais NPE apjoms Ceturkšņa plūsma no rezultatīva riska darījuma (PE) uz NPE Ceturkšņa plūsma no rezultatīva pārskatīta riska darījuma (FBE) uz NPE Ceturkšņa plūsma no NPE uz PE Ceturkšņa plūsma no NPE uz rezultatīvu FBE Ceturkšņa plūsma no rezultatīva FBE uz PE Ceturkšņa plūsma no PE uz rezultatīvu FBE
Vērtības samazinājumi	Zaudējumu atskaitījumu uzkrājuma pieaugums ceturksnī Vērtības samazinājumu apvērse v ceturkšņa līmenis Zaudējumu atskaitījumu uzkrājuma ceturkšņa izmaiņas (+/-) / NPE kopējais apjoms Kopējais apjoms / kopējais NPE apjoms Dalījumā pa kohortām (piemēram, gadu skaits kopš NPE klasifikācijas, nodrošināts/nenodrošināts)
Zaudējumi budžetā	Kopējie zaudējumi, kas izriet no pārskatīšanas darbības Kopējie zaudējumi budžetā
Iekasēšanas darbības	
Personāla darbības	Aizņēmēja saistību skaits ceturksnī attiecībā pret plānu Aizņēmēja saistību skaits, kuriem slēdz pārskatīšanas līgumu

NPE uzraudzības raksturojošo lielumu kritēriji

Naudas atgūšana	Aizņēmēja saistību skaits, kuriem notiek naudas līdzekļu atgūšana
	Ceturkšņa naudas atgūšana no NPE / kopējā NPE apjoma
	Ceturkšņa naudas atgūšana no NPE procentiem / kopējā NPE apjoma
	Ceturkšņa naudas atgūšana no NPE kapitāla un maksām / kopējā NPE uzkrājuma
	Ceturkšņa naudas atgūšana no īpašuma likvidācijas, arī kā kopējā NPE uzkrājuma procentuāla daļa
	Ceturkšņa naudas atgūšana no likvidācijas, kas nav ar īpašumu saistīta likvidācija, arī kā kopējā NPE uzkrājuma procentuāla daļa
Naudas atmaksa no NPE pārdošanas, arī kā kopējā NPE uzkrājuma procentuāla daļa	Ceturkšņa naudas atmaksa no NPE pārdošanas, arī kā kopējā NPE uzkrājuma procentuāla daļa
	Ceturkšņa naudas atgūšana no NPE, arī kā kopējā NPE uzkrājuma procentuāla daļa
	Ceturkšņa naudas atgūšana no NPE, arī kā kopējā NPE uzkrājuma procentuāla daļa

Pārskatīšanas pasākumi

Parādu atlaišana	Ceturkšņa parādu atlaišana
	Ceturkšņa parādu atlaišana / izveidotie uzkrājumi
	Ceturkšņa parādu atlaišana / kopējais NPE apjoms
Grāmatvedības norakstījumi	Ceturkšņa norakstījumi grāmatvedībā (pilnīgi un daļēji)
	Ceturkšņa norakstījumi grāmatvedībā (pilnīgi un daļēji) / zaudējumu atskaitījumu individuāli vērtētais apjoms
	Ceturkšņa norakstījumi grāmatvedībā (pilnīgi un daļēji) / kopējais NPE apjoms
Pārskatīšanas darbība	Patlaban pārskatīšanā esošu NPE vērtība
	Nesen saskaņoto pārskatīšanas risinājumu vērtība pēc to raksturīgajām pazīmēm (piemēram, maksājumu brīvdienas > 12 mēneši)
	Patlaban pārskatīšanā esošu aizņēmumu vērtība / kopējais NPE uzkrājums
	Patlaban pārskatīšanā esošu PE vērtība
	Ceturkšņa ienākumus nenesošie FBE / kopējais NPE uzkrājums
	Kopējie ienākumus nenesošie FBE / kopējais NPE uzkrājums
Atkārtotas saistību neizpildes rādītājs	Patlaban finanšu grūtībās esošu ienākumus nenesošo FBE vērtība
	Atveseļošanas rādītājs
	Skaidras naudas iekasēšanas likme
Parāda/aktīvu konvertēšana	Atkārtotas saistību neizpildes rādītājs ieņēmumus nenesošiem FBE
	Atkārtotas saistību neizpildes rādītājs rezultatīviem FBE
Parāda/aktīvu konvertēšana	Ceturkšņa parādu un pašu kapitāla mijmaiņu, arī kā kopējā NPE uzkrājuma procentuāla daļa
	Ceturkšņa parādu un aktīvu mijmaiņa, arī kā kopējā NPE uzkrājuma procentuāla daļa

NPE uzraudzības raksturojošo lielumu kritēriji

Juridiskās darbības	Aizņēmumu vērtība un skaits, uz kuriem attiecas notiekoša juridiskā darbība Nesen atsavināto aktīvu vērtība un skaits Aizdevumu ceturkšņa vērtība un skaits, attiecībā uz kuriem uzsākta jauna juridiska darbība Aizdevumu ceturkšņa vērtība un skaits, attiecībā uz kuriem izbeigta juridiska darbība Vidējais nesen izbeigto tiesvedību ilgums Vidējās summas, kas atgūtas no nesen izbeigtām tiesvedībām (tostarp kopējās izmaksas) Zaudējumu līmenis aizdevumiem, attiecībā uz kuriem izbeigta juridiska darbība
----------------------------	--

No NPE izrietošā peļņa un zaudējumi

Procenti no NPE	Peļņas un zaudējumu pārskatā atzītie NPE procentu maksājumi No NPE faktiski saņemto atzīto procentu maksājumu procentuālā daļa
------------------------	---

3. pielikums. Citi uzraudzību raksturojošie lielumi

Informācija aizņēmēju līmenī no ārējiem avotiem

Ārējie avoti	Parāda un nodrošinājuma pieaugums citās kredītiestādēs Kavēts termiņš vai cita ienākumus nenesoša klasifikācija citās kredītiestādēs Garantētāja saistību neizpilde Parāds privātpersonu centrālajā reģistrā (ja tāds ir) Tiesvedība Bankrots Izmaiņas uzņēmuma struktūrā (piemēram, apvienošanās, kapitāla samazināšana) Ārējais piešķirtais kredītreitings un tā tendence Cita negatīva informācija par aizņēmēja/piegādātāju nozīmīgākajiem aizņēmējiem/darījumu partneriem
---------------------	--

Aizņēmēju līmeņa informācija no iekšējiem avotiem

Korporatīvie darījumi	Negatīva tendence iekšējā kredītreitingā Neapmaksāti čeki Būtiskas izmaiņas likviditātes profilā Saistības (sviras efekts) (piemēram, pašu kapitāls/kopā < 5 % vai < 10 %) Kavēto dienu skaits Pārsniegts mēnešu skaits jebkuram patēriņa kredītam/pārsniegts patēriņa kredīts Peļņa pirms nodokļiem/ieņēmumi (piemēram, attiecība < -1 %) Ilgstoši zaudējumi Ilgstoši pārsniegta komerciāla vērtspapīra atlaide Negatīvs pašu kapitāls Maksājumu kavējumi Apgrozījuma samazinājums
------------------------------	--

Informācija aizņēmēju līmenī no ārējiem avotiem

	Samazinājums kredītlīnijās saistībā ar pircēju un pasūtītāju parādiem (piemēram, pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, vidējais 3 mēnešu/1 gada vidējais rādītājs)
	Neizmantoto kredītlīniju negaidīts samazinājums (piemēram, neizmantotā summa/kopējie kredītlīnija)
Privātpersonām	Negatīva tendence uzvedības vērtējumā
	Negatīva tendence attiecībā uz PD un/vai iekšējo kredītreitingu
	Hipotekārā kredīta pamatsumma > x kredīta atlikums
	Hipotekārā un patēriņa kredīta dienas, kam kavēts termiņš
	Kredīta atlikuma samazinājums > 95 % pēdējo 6 mēnešu laikā
	Vidējais kopējais kredīta atlikums < 0,05 % no kopējā parāda atlikuma
	Pārskatīti
	Saistītie vēsturiskie zaudējumu rādītāji
	Atalgojuma vai darbinieku samazinājums pēdējo 3 mēnešu laikā
	Bezdarbs
	Agrīnie parādi (piemēram, 5–30 dienu termiņa kavējumi atkarībā no portfeļa/aizņēmēja veida)
	Banku pārskaitījumu samazinājums norēķinu kontos
	aizdevuma pamatsummas pieaugums pret atalgojumu
	Mēnešu skaits ar jebkāda patēriņa kredīta pārsniegumu
	Negatīva tendence uzvedības vērtējumā
	Negatīva tendence attiecībā uz PD un/vai iekšējo kredītreitingu

Portfeļa līmeņa informācija

Portfeļa sadalījums	Sadalījums pa lielumiem un koncentrācijas līmenis
	Top x (piemēram, 10) saistīto klientu grupas un attiecīgie riska rādītāji
	Sadalījums pa aktīvu klasēm
	Sadalījums pa nozarēm, sektoriem, nodrošinājuma veidiem, valstīm, atmaksas termiņiem utt.

Informācija aizņēmēju līmenī no ārējiem avotiem

Riska parametri	<p>PD/LGD attīstība (kopumā un par katru portfeli)</p> <p>PD/LGD prognozes</p> <p>Vispārējie sagaidāmie zaudējumi</p> <p>Saistību neizpildes risks</p>
Zaudējumu atskaitījumu uzkrājums	<p>Zaudējumu atskaitījumu uzkrājumi un plūsmas (kopumā un katram portfelim)</p> <p>Būtisku riska uzkrājumu apjomi un tendences individuālā līmenī</p> <p>NPE apjoms pa kategorijām (> 90 dienu kavēts termiņš, zaudējumu atskaitījumi u. c.)</p>
NPE/pārskatīšanas statuss/piespiedu atsavināšana	<p>Pārskatīšanas apjoms un riska darījumu grupēšana (pārstrukturēšana, izstrāde, piespiedu pagarinājums, citas izmaiņas, termiņu atlikšana, pagājušo > 90 dienu kavēts termiņš, zaudējumu uzkrājumi)</p> <p>Kopējo riska darījumu pārņemtie aktīvi</p> <p>NPE īpatsvars, kuriem nav pārņemti aktīvi</p> <p>NPE īpatsvars, kuriem ir pārņemti aktīvi</p> <p>NPE segums (zaudējumu atskaitījumi, nodrošinājums, citas garantijas)</p>
Īpaša veida aizņēmējs/nozare	
Juridiskās darbības	<p>Aizņēmumu vērtība un skaits, uz kuriem attiecas notiekoša juridiskā darbība</p> <p>Nesen pārņemto aktīvu vērtība un skaits</p> <p>Aizdevumu ceturkšņa vērtība un skaits, attiecībā uz kuriem uzsākta jauna juridiska darbība</p> <p>Aizdevumu ceturkšņa vērtība un skaits, attiecībā uz kuriem izbeigta juridiska darbība</p> <p>Vidējais nesen izbeigto tiesvedību ilgums</p> <p>Vidējās summas, kas atgūtas no nesen izbeigtām tiesvedībām (tostarp kopējās izmaksas)</p> <p>Zaudējumu līmenis aizdevumiem, attiecībā uz kuriem izbeigta juridiska darbība</p>

4. pielikums. Vispārējas ar ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem saistītas politikas

Kredītiestādēm jāizstrādā, regulāri jāpārskata un jāuzrauga tas, kā tiek ievērots ieņēmumus nenesošu riska darījumu pārvaldības satvars.

Jāizveido šādas politikas, ņemot vērā proporcionalitātes principu, lai panāktu kredītiestādes stratēģijas (vajadzības gadījumā arī INK stratēģijas un darbības plāna) īstenošanu.

Parādu pārvaldības politika

Šajā politikā jānosaka kredītiestādes ieņēmumus nenesošu riska darījumu darbības modelis (skatīt 5.2. iedaļu), ietverot vismaz šādus elementus:

- ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV struktūra un pienākumi, skaidri norādot nodošanas izraisītājus un saikni ar riska darījumu grupēšanu (skatīt 5.2.3. iedaļu);
- procedūra, kas jāievēro iesaistītajām funkcijām, tostarp vismaz:
 - kārtību un nodošanas kritērijus, kas jāievēro attiecībā uz katru parādu stadiju, proti, agrīnajiem parādiem un kavētajiem parādiem;
 - procedūra, kas jāievēro, ja aizņēmējs tiek kvalificēts kā tāds, kas nesadarbojas un/vai atmaksas ziņā nav ilgtspējīgs, un kritēriji, pēc kuriem aizņēmējs tiek klasificēts kā tāds;
 - komunikācija ar aizņēmēju katrā posmā, kura jāpielāgo darbības valsts tiesiskajam regulējumam (piemēram, rīcības kodekss);
 - piemērojamie uzraudzības instrumenti un metodes;
- cilvēkresursu un tehnisko resursu prasības;
- ziņojumi, kas jāsniedz vadības struktūrai iekšējai uzraudzībai un regulārai atjaunināšanai.

Kredītiestādēm, izstrādājot savu parādu pārvaldības politiku, jāņem vērā Direktīvas 2014/17/ES 28. pants un jo īpaši EBI pamatnostādņu par kavētiem parādiem un piespiedu atsavināšanu noteikumi.

Pārskatīšanas politika

Pārskatīšanas politikā, kas aprakstīta 6.2.1. iedaļā, jāiekļauj vismaz šādi jautājumi.

- Nepieciešamā finanšu un nefinanšu dokumentācija, kas tiks pieprasīta un ko sniedz dažāda veida aizņēmēji, lai atbildīgais kredītu nodaļas darbinieks varētu pierādīt atmaksāšanas spējas attiecībā uz pamatsummu un procentiem.
- Piemērojamie obligātie būtiskie finanšu atmaksas spēju raksturojošie lielumi un rādītāji, kas jāievēro kredītu nodaļas darbiniekam un ir sīki izklāstīti attiecībā uz portfeļa/produkta/nozares specifiku, lai pilnībā novērtētu aizņēmēja atmaksas spējas; nozarēm paredzētās pamatnostādnes, lai noteiktu būtiskos finanšu raksturojošos lielumus un rādītājus konkrētā nozarē (MVU un sabiedrībām).
- Process, kā noteikt un īstenot vispiemērotāko pārskatīšanas risinājumu attiecībā uz aizņēmēju.
 - Klientiem, kas ir privātpersonas, jāizmanto lēmumu shēmas. Procesam, kas paredzēts klientiem, kas ir privātpersonas, jādarbojas saskaņā ar EBI pamatnostādņu par kavētiem parādiem un piespiedu atsavināšanu noteikumiem. Attiecībā uz klientiem aizņēmējiem, kas nav privātpersonas, ja lēmumu shēmas pieeja nav piemērojama, tad politikai jānodrošina skaidri norādījumi kredītu nodaļas darbiniekam par to, kā novērtēt pārskatīšanas režīma piemērotību.
 - Attiecībā uz aizņēmējiem, saistībā ar kuriem nav iespējams panākt risinājumu (aizņēmēji, kas nav atmaksas ziņā ilgtspējīgi un/vai nesadarbojas), jānosaka laikā ierobežots process un procedūra, lai šos aizņēmējus nodotu ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV pārziņā, kuras atbild par likvidāciju.
- Pārskatīšanas pasākumu komplekts ar īstermiņa un ilgtermiņa laikposmiem, kā aprakstīts 6. iedaļā.
- Skaidri norādījumi kreditoram par nodrošinājuma pārvērtēšanas prasībām saskaņā ar 9. iedaļu.
- Lēmumu pieņemšanas process, apstiprinājuma līmeņi un procedūras katram pārskatīšanas pasākumam un riska darījuma lielumam.
- Piešķirto pārskatīšanas risinājumu un aizņēmēja izpildes pārraudzības process un procedūra pēc pārstrukturēšanas pabeigšanas, tostarp aizņēmēja situācijas pārskatīšanas biežums, atkārtotas saistību neizpildes definīcija, atkārtotas novērtēšanas process un prasības attiecībā uz ziņošanu par atkārtotu saistību neizpildi.
- Cenu politika katram pārskatīšanas pasākumam un aizņēmēja veidam.

Parādu atgūšanas/izpildes panākšanas politika

Ieņēmumus nenesošu riska darījumu RV, kas atbild par parādu atgūvi, savlaicīgi jāveic vispiemērotākās darbības, lai efektīvi samazinātu ieņēmumus nenesošus riska darījumus noteiktā laikposmā. Parāda atgūšanas politikā saskaņā ar INK stratēģiju jānosaka vismaz:

- Pieejamo iespēju klāsts katram nodrošinājuma veidam. Indikatīvi varētu tikt apsvērti šādi aspekti (uzskaites secībai nav konkrētas nozīmes):
 - brīvprātīga aktīvu pārdošana (aizņēmējs atkārtoti iesaistās un piekrīt pārdot aktīvu);
 - Aktīvu piespiedu pārdošana, izmantojot saņēmējus/tiesvedību (aktīvi netiek turēti kredītiestādes bilancē);
 - aktīvu pārņemšana (aktīvi tiek turēti kredītiestādes bilancē);
 - parādu iekasēšana (iekšēja vai ārēja);
 - parāds pret aktīvu/pašu kapitāla mijmaiņu;
 - aizdevuma/aizdevumu portfeļa pārdošana trešai personai.
- Procedūra, kas jāievēro, lai izvēlētos vispiemērotāko atguves iespēju, kā arī iekšējo un ārējo ekspertu komanda, kas tiks iesaistīta lēmuma pieņemšanā.
- Attiecībā uz atgūšanas iespēju jāņem vērā nodrošinājuma esamība, juridiskās dokumentācijas veids, aizņēmēja veids, vietējā tirgus apstākļi un makroekonomiskā perspektīva, spēkā esošais tiesiskais regulējums un katras iespējas potenciālās vēsturiskās atgūšanas likmes salīdzinājumā ar izmaksām, kas saistītas ar katru no tām.
- Skaidra definīcija attiecībā uz aizdevuma ņēmējiem, kas nesadarbojas, vai saikne ar saistītām politikas jomām, kas ietver šādu definīciju.
- Skaidri definēts apstiprināšanas process katram parādu atgūšanas procesa posmam attiecībā uz dažādām atgūšanas iespējām, kas pieejamas kredītiestādei.
- Riska kontroles un iekšējās revīzijas departamentu nozīme šajā procedūrā un uzraudzības procesā.

Attiecībā uz nodrošinājuma likvidāciju politikā būtu jānosaka šādi aspekti:

- Vērtēšanas pieeja, kas jāievēro attiecībā uz konkrēto aktīvu (saskaņā ar 9.7. iedaļu), ietverot piemērojamās likvidācijas izmaksas. Likvidācijas izmaksām jāatbilst 9.3.3. iedaļā noteiktajām prasībām.
- Iekšējo vai ārējo ekspertu iesaistīšana.
- Ierobežojumi
 - tādiem aktīvu apjomiem, kurus kredītiestāde var turēt jebkurā brīdī, ņemot vērā lielos riska darījumu ierobežojumus, kas noteikti Kapitāla prasību direktīvā (CRD), un nozares riska koncentrāciju, piemēram, nekustamā īpašuma nozarē;

- atsavināto vai pārņemto aktīvu apjomiem, ko kredītiestāde var iegādāties noteiktā laika periodā.
- Procedūra, kas jāievēro pēc atsavināšanas vai pārņemšanas, lai izstrādātu un īstenotu pārdošanas stratēģiju, un vienība kredītiestādē, kas ir atbildīga par attiecīgo aktīvu pārvaldīšanu (to var noteikt arī atsevišķā pārņemto/atsavināto aktīvu politikā).

Kredītiestādēm jāapsver mijiedarbība ar citiem kreditoriem tiem ieņēmumus nenesošu riska darījumu aizņēmējiem, kuriem ir vairāki kreditori, kas parasti ir korporatīvie aizņēmēji. Tādēļ kredītiestādēm jāievieš skaidra procedūra attiecībā uz sarunu vešanu un mijiedarbību ar citām finanšu iestādēm (vai citām trešām personām), kurām aizņēmējs ir parādā.

Nodrošinājuma politika

Ņemot vērā kredītriska mazināšanas nozīmi ieņēmumus nenesošu riska darījumu izstrādes procesā, kredītiestādēm jāizstrādā skaidra un konsekventa nodrošinājuma politika, tostarp politika attiecībā uz pārņemtiem aktīviem. Šajās politikas jomās visaptveroši jāaptver visu nodrošinājuma veidu pārvaldība, vērtēšana un ziņošana. Ņemot vērā dažu nodrošinājuma veidu sarežģītību un specializāciju, kredītiestādēm jācenšas nodrošināt ārējās ekspertīzes un pārskatīt šīs politikas jomas. Kredītiestādēm jānodrošina konsekventa pieeja, lai pārvaldītu un novērtētu līdzīgu nodrošinājumu portfeļa ietvaros saskaņā ar 9. iedaļu.

Ieņēmumus nenesošu riska darījumu uzraudzības politika

Jāizveido īpaša politika, kurā cita starpā būtu precizēti šādi aspekti:

- darbības veidi, kas nepieciešami, lai reaģētu uz dažādiem konstatējumiem;
- eskalācijas procedūras;
- ziņošanas būtiskie elementi, biežums un saņēmēji;
- nodošanas kritēriji/saikne ar INK procedūrām.

Ārpakalpojumu/INK apkalpošanas politika

Ja vajadzīgs, jāizveido īpaša politika ārpakalpojumu sniegšanai trešām personām. Tam jāietver nepieciešamās procedūras ārpakalpojumu partneru atlase, vajadzīgo juridisko līgumu saturu un lēmumu pieņemšanas process attiecībā uz ārpakalpojumu līgumiem, kā arī šo līgumu uzraudzība.

5. pielikums. Iespējamie pārskatīšanas pasākumi

Pārskatīšanas pasākums	Apraksts	Ilgtermiņa un citi svarīgi apsvērumi
1. Tikai procenti	Noteiktā īstermiņa periodā par kredītpakalpojumiem tiek maksāti tikai procenti, bet ne pamatsumma. Tādējādi pamatsumma paliek nemainīga, un atmaksas struktūras nosacījumi tiek pārskatīti, kad beidzas periods, kurā tiek maksātas tikai procentu maksājumi, ievērojot novērtētās atmaksas iespējas.	<p>Šis pasākums uzskatāms par ilgtermiņa tikai tad, ja kredītiestāde (pamatojoties uz saprātīgu dokumentētu finanšu informāciju) var pierādīt, ka aizņēmēja finanšu grūtības ir īslaicīgas un ka pēc noteiktā tikai procentu likmju apmaksas perioda aizņēmējs varēs apkalpot aizdevumu vismaz iepriekšējo atmaksas iespēju līmenī.</p> <p>Kopumā pasākums nedrīkst pārsniegt 24 mēnešus, bet komerciālā īpašuma un projektu finansēšanas gadījumā — 12 mēnešus.</p> <p>Kad noteiktā laika periodā šis pārskatīšanas pasākums ir beidzies, iestādēm atkārtoti jānovērtē aizņēmēja parāda apkalpošanas jauda, lai turpinātu īstenot pārskatīto atmaksas grafiku, kam vajadzētu atspoguļot neapmaksāto kapitāla elementu šajā periodā, kad tiek maksāti tikai procenti.</p> <p>Vairumā gadījumu šis pasākums tiks piedāvāts kombinācijā ar citiem ilgāka termiņa pasākumiem, lai kompensētu pagaidu zemākas atmaksas (piemēram, termiņa pagarinājums).</p>
2. Samazinātie maksājumi	Atmaksas maksājumu summas samazinājums noteiktā periodā īstermiņā, lai pielāgotu aizņēmēja ietekmēto naudas plūsmas situāciju, pirms tiek turpināta atmaksa, pamatojoties uz plānotajām atmaksas spējām. Procenti joprojām ir jāmaksā pilnībā.	<p>Skatīt 1. punktu "Tikai procenti".</p> <p>Ja maksājuma samazinājuma summa ir mērena un visi iepriekš minētie nosacījumi ir izpildīti, šo pasākumu var piemērot ilgāk par 24 mēnešiem.</p>
3. Labvēlības periods/maksājuma moratorijs	Līgums, kas aizņēmējam paredz noteiktu kavējumu atmaksas saistību izpildē, parasti attiecībā uz pamatsummu un procentiem.	Skatīt 1. punktu "Tikai procenti".

Pārskatīšanas pasākums

Apraksts

Ilgtermiņa un citi svarīgi apsvērumi

4. Parādi/procentu kapitalizācija	Parādu un/vai uzkrāto procentu pārskatīšana, nesamaksātās summas pieskaitot neapmaksātajai pamatsummai atmaksas nolūkā saskaņā ar ilgtermiņa pārplānotu programmu.	<p>Pasākums jāpiešķir/jāuzskata par ilgtermiņa tikai tad, ja iestāde ir novērtējusi, ka pārbaudītie aizņēmēja ienākumu/izdevumu līmeņi (pamatojoties uz saprātīgu dokumentētu finanšu informāciju) un ierosinātie pārskatītie atmaksas maksājumi ir pietiekami, lai aizņēmējs varētu apkalpot pārskatīto aizdevuma atmaksu attiecībā uz pamatsummu un procentiem, pamatojoties uz pārskatīto atmaksas grafiku, un ja iestāde ir oficiāli pieprasījusi apstiprinājumu, ka aizņēmējs ir sapratis un pieņēmis kapitalizācijas nosacījumus.</p> <p>Parādu kapitalizācija jānodrošina tikai selektīvi gadījumos, kad vēsturisko parādu atgūšana vai līgumā paredzētie maksājumi nav iespējami un vienīgā reāli pieejamā iespēja ir kapitalizācija.</p> <p>Iestādēm kopumā jāizvairās no šā pasākuma piedāvāšanas aizņēmējam vairāk par vienu reizi, un pasākums jāpiemēro tikai attiecībā uz parādu, kas nepārsniedz iepriekš noteiktu lielumu attiecībā pret kopējo pamatsummu (kas būtu jānosaka kredītiestādes pārskatīšanas politikā).</p> <p>Iestādei jānovērtē, vai kapitalizēto parādu procentuālā attiecība salīdzinājumā ar pamatsummu un procentu atmaksu ir atbilstoša un piemērota attiecīgajam aizņēmējam.</p>
5. Procentu samazināšana	likmju Pastāvīga (vai pagaidu) procentu likmes (fiksētas vai mainīgas) samazināšana līdz pamatotai un ilgtermiņai likmei.	<p>Riska darījumi ar augstām procentu likmēm ir viens no bieži sastopamākajiem finanšu grūtību cēloņiem. Aizņēmēja finanšu grūtības daļēji var izrietēt no tā, ka procentu likmes ir pārāk augstas salīdzinājumā ar aizņēmēja ienākumiem, vai tā, ka procentu likmju attīstības rezultātā, pretēji fiksētajai procentu likmei, aizņēmējs saņem pārmērīgi dārgu finansējumu, salīdzinot ar tirgū dominējošiem apstākļiem. Šādos gadījumos var ņemt vērā procentu likmes samazinājumu.</p>

Pārskatīšanas pasākums	Apraksts	Ilgtspēja un citi svarīgi apsvērumi
		<p>Ja pieejamību var sasniegt tikai ar likmēm, kas ir zemākas par risku vai zemākas par izmaksām, tas ir skaidri jānorāda.</p> <p>Šo pasākumu varētu piemērot arī kā īstermiņa pasākumu.</p>
6. Termiņa pagarinājums	Aizdevuma termiņa pagarinājums (t. i., pēdējā līgumā noteiktā aizdevuma maksājuma diena), kas ļauj samazināt maksājumu summas, sadalot atmaksu ilgākā periodā.	<p>Ja uz aizņēmēju attiecas obligātais pensionēšanās vecums, termiņa pagarinājums jāuzskata par ilgtspējīgu tikai tad, ja iestāde ir novērtējusi un var pierādīt, ka aizņēmējs ar pensiju vai citu pārbaudītu ienākumu avotu var nodrošināt pārskatīto aizdevuma atmaksu pieejamā veidā.</p> <p>Termiņa pagarinājums jāuzskata par ilgtspējīgu tikai tad, ja tas atbilst esošā nodrošinājuma dzīves ciklam vai esošā nodrošinājuma pareizai aizvietošanai.</p>
7. Papildu nodrošinājums	Papildu tiesības apķīlāt neapgrūtinātus aktīvus tiek iegūtas no aizņēmēja kā papildu nodrošinājums, lai kompensētu augstāku risku, un kā pārstrukturēšanas procesa daļa.	<p>Šis pasākums nav ilgtspējīgs atsevišķs pārskatīšanas pasākums, jo pats par sevi tas nespēj atrisināt aizdevuma parādu problēmu. Parasti tā mērķis ir uzlabot vai koriģēt LTV attiecības pakārtotos līgumos.</p> <p>Papildu nodrošinājums var būt daudzveidīgs, piemēram, ķīla par skaidras naudas iemaksu, parādu cesija vai jauna/papildu hipotēka par nekustamo īpašumu.</p> <p>Iestādēm rūpīgi jānovērtē aktīvu otrās un trešās tiesības apķīlāt aktīvus, kā arī personiskās garantijas.</p>
8. Pārdošana pēc vienošanās/atbalstīta pārdošana	Kredītiestāde un aizņēmējs vienojas brīvprātīgi realizēt nodrošināto(-os) aktīvu(-us), lai daļēji vai pilnībā atmaksātu parādu.	<p>Kredītiestādēm jāpārstrukturē visi atlikušie parāda posteņi pārdošanas atbalstam ar atbilstošu atmaksas grafiku atbilstoši aizņēmēja atkārtoti novērtētajām atmaksas iespējām.</p> <p>Attiecībā uz pārskatīšanas pasākumiem, atbilstoši kuriem termiņa beigās var būt nepieciešams pārdot īpašumu, kredītiestādēm konservatīvi jāizvērtē turpmāka pieeja attiecībā uz jebkuru nepietiekamību, kas varētu saglabāties pēc īpašuma pārdošanas, un pēc iespējas ātrāk to risināt.</p> <p>Riska darījumiem, kas tiek atmaksāti ar nodrošinājuma paņemšanu atpakaļ</p>

Pārskatīšanas pasākums	Apraksts	Ilgtspēja un citi svarīgi apsvērumi
9. Pārplānotie maksājumi	Esošais līguma atmaksas grafiks tiek pielāgots jaunai ilgtspējīgas atmaksas programmai, pamatojoties uz ticamu, faktisku un prognozētu aizņēmēja naudas plūsmas novērtējumu	<p>valdījumā iepriekš noteiktā brīdī, paņemšanu atpakaļ valdījumā nav uzskatāma par pārskatīšanu, ja vien tā netiek izmantota pirms iepriekš noteiktā brīža finanšu grūtību dēļ.</p> <p>Dažādas atmaksas iespējas cita starpā var būt:</p> <p>i. Daļēja atmaksa: maksājums tiek veikts attiecībā pret riska darījumu, piemēram, no aktīvu pārdošanas, kas ir mazāka summa nekā neatmaksātais atlikums. Šo iespēju izmanto, lai ievērojami samazinātu apdraudēto riska darījumu un nodrošinātu ilgtspējīgu atmaksas programmu attiecībā uz pārējo atlikušo summu. Šo iespēju ieteicams izmantot aizdevumiem, kas atmaksājami ar vienu maksājumu, un pastiprināšanas aizdevumiem, kā aprakstīts turpmāk.</p> <p>ii) Aizdevumiem, kas atmaksājami ar vienu maksājumu termiņa beigās: ja pārplānotais atmaksājums nodrošina lielu pamatsummas daļas samaksu vēlākā datumā pirms aizdevuma termiņa beigām. Šī iespēja jāizmanto/jāapsver kā ilgtspējīga tikai ārkārtas apstākļos un, ja iestāde var pienācīgi pierādīt aizņēmēja naudas plūsmas pieejamību nākotnē, lai izpildītu aizdevuma atmaksu vienā maksājumā.</p> <p>iii) maksājumu palielināšana: kredītiestādēm jāapsver risinājums, kurā būtu iekļauta šī iespēja, kas ir ilgtspējīga tikai tad, ja tās var nodrošināt un spēj pierādīt, ka ir pamatots iemesls uzskatīt, ka aizņēmējs varēs segt maksājumu pieaugumu nākotnē.</p>
10. Valūtas konvertēšana	Ja riska darījuma valūta ir saskaņota ar naudas plūsmas valūtu.	Kredītiestādēm pilnībā jāpaskaidro aizņēmējiem ārvalstu valūtas riski, un tām jāatsaucas arī uz valūtas maiņas apdrošināšanu.
11. Citas līguma nosacījumu/pakārtoto līgumu izmaiņas	Kad kredītiestāde aizņēmēju atbrīvo no līguma nosacījumiem, kas nav iekļauti iepriekš minētajos aizdevuma līguma nosacījumos.	

Pārskatīšanas pasākums

Apraksts

Ilgtermiņa un citi svarīgi apsvērumi

12. Refinansēšana/jauni kredītpakalpojumi

Jaunas finansēšanas kārtības nodrošināšana, lai atbalstītu atgūšanu no grūtībās nonākušā aizņēmēja.

Tas parasti nav ilgtermiņš atsevišķs pārskatīšanas pasākums; tas jāapvieno ar citiem pārskatīšanās pasākumiem, ar kuriem tiek novērsti esošie parādi. Tā jāpiemēro tikai ārkārtas apstākļos.

Var piešķirt jaunus kredītpakalpojumus, kas var ietvert papildu nodrošinājuma paredzēšanu. Kreditoru vienošanos gadījumā var būt vajadzīga pakārtotu līgumu ieviešana, lai kompensētu papildu risku, kas rodas attiecīgajai kredītiestādei.

Šis pasākums var būt piemērotāks korporatīvajiem riska darījumiem; jāveic padziļināts aizņēmēja maksātspējas novērtējums, ietverot pietiekamu neatkarīgu nozaru ekspertu iesaistīšanos, lai novērtētu iesniegto uzņēmējdarbības plānu ilgtermiņu un naudas plūsmas prognozes. Šis pasākums jāuzskata par ilgtermiņš tikai tad, ja visaptverošs pieejamības novērtējums atmaksāšanas spējas apstiprina pilnībā.

13. Parādu konsolidācija

Vairāku riska darījumu apvienošana vienā riska darījumā vai ierobežotā skaitā riska darījumu.

Tas parasti nav ilgtermiņš atsevišķs pārskatīšanas pasākums; tas jāapvieno ar citiem pārskatīšanās pasākumiem, ar kuriem tiek novērsti esošie parādi.

Šis pasākums ir īpaši izdevīgs situācijās, kad, nodrošinājuma un nodrošinātās naudas plūsmas apvienošanas rezultātā rodas lielāks vispārējais nodrošinājums visam parādam, piemēram, samazinot naudas līdzekļu noplūdi vai atvieglot naudas plūsmas pārpalikuma pārdali riska darījumu starpā.

14. Daļēja vai galīga parādu atļaišana

Kredītiestāde zaudē tiesības likumīgi atgūt no aizņēmēja daļu vai visu neatmaksāto parādu summu.

Šis pasākums jāizmanto, ja kredītiestāde piekrīt "samazinātajam maksājumam pilnā un galīgajā norēķinā", ar kuru kredītiestāde atļauj visu atlikušo parādu, ja aizņēmējs atmaksā samazināto pamatsummu noteiktā laika periodā.

Kredītiestādēm rūpīgi jāizmanto parādu atļaišanas veidi, jo atļaišanas iespēja var radīt morālu kaitējumu un tādējādi veicināt "stratēģisku saistību neizpildi". Tādēļ iestādēm jānosaka īpaša politika un

**Pārskatīšanas
pasākums**

Apraksts

Ilgspēja un citi svarīgi apsvērumi

procedūras attiecībā uz atlaišanu, lai
nodrošinātu stingru kontroli.
